

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

BİREYLERİN KİŞİLERARASI-SOSYAL ZEKÂ DÜZEYLERİ VE BAĞLANMA
STİLLERİNİN, İLİŞKİLERDE KARAR VERME BECERİLERİNİ YORDAMA
GÜCÜNÜN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA NUR AKTEPE İLERİ

DANIŞMAN
PROF. DR. MURAT İSKENDER

TEMMUZ 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

BİREYLERİN KİŞİLERARASI-SOSYAL ZEKÂ DÜZEYLERİ VE BAĞLANMA
STİLLERİNİN, İLİŞKİLERDE KARAR VERME BECERİLERİNİ YORDAMA
GÜCÜNÜN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA NUR AKTEPE İLERİ

DANIŞMAN
PROF. DR. MURAT İSKENDER

TEMMUZ 2024

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Büşra Nur AKTEPE İLERİ

ÖN SÖZ

Yüksek lisans sürecimin en başından beri beni her adımında destekleyen, yollarda benim için sürekli gidip gelen başta değerli annem Ayşegül AKTEPE ve babam Muhittin AKTEPE'ye, tez sürecimde tanışıp her daim beni destekleyip hayatlarımızı birleştirdiğimiz sevgili eşim Ferdi İLERİ'ye, her türlü sorunumuzda incelikle bize yardım eden danışman hocam; Prof. Dr. Murat İSKENDER'e ve bir öğretmen olarak beni bu noktaya kadar getiren hayatımda yer edinmiş tüm değerli öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Büşra Nur AKTEPE İLERİ

ÖZET

BİREYLERİN KİŞİLERARASI-SOSYAL ZEKÂ DÜZEYLERİ VE BAĞLANMA STİLLERİNİN, İLİŞKİLERDE KARAR VERME BECERİLERİNİ YORDAMA GÜCÜNÜN İNCELENMESİ

Büşra Nur AKTEPE İLERİ, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Murat İskender

Sakarya Üniversitesi, 2024.

Yapılan araştırmada bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücü incelenmiştir. Ayrıca demografik değişkenlere göre kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerinin farklılaşma durumlarının da tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücünün incelenmesine yönelik yürütülen bu araştırma ilişkisel desenle tasarlanmıştır. İlişkisel desende iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya 18 yaş üstü 281 birey katılmıştır. Katılımcılar basit seçkisiz yöntemle seçilmiştir. Gerçekleştirilen uç değer analizi sonucunda Z puanı ± 3 arasında olmayan 5 ölçüm veri setinden çıkartılmış ve 276 veri analize dahil edilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylere Demografik Bilgi Formu, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve İlişkide Karar Verme Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcılardan toplanan veriler istatistiksel analizleri için SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığının tespit edilmesi için “Normallik Testi” gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağıldığı tespit edildiğinden demografik değişkenlere göre incelemelerde “Parametrik Testlerden”, “t-testi” ile “One Way Anova” testi kullanılmıştır. Bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücünün incelenmesinde ise hiyerarşik regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Yapılan korelasyon analizine göre kişilerarası-sosyal zekâ alt boyutlarından olan sosyal bilgi süreci, sosyal beceriler ve sosyal farkındalık düzeyi ile ilişkilerde karar verme becerileri arasında pozitif yönde korelasyon tespit edilmiştir. Korkulu bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında negatif yönde korelasyon belirlenmiştir. Güvenli bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında pozitif yönde korelasyon vardır. Kayıtsız ve

saplantılı bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında korelasyon tespit edilememiştir. Yapılan hiyerarşik regresyon analizine göre sosyal bilgi süreci ile sosyal beceriler, ilişkide karar vermeyi anlamlı biçimde yordarken bu değişkenler toplam varyansının %27'sini açıklamaktadır. İkinci adımda bağlanma stilleri modele dahil edilmiş ve analiz yeniden gerçekleştirilmiştir. Buna göre güvenli bağlanma, ilişkide karar vermeyi anlamlı biçimde yordarken, güvenli bağlanmanın modele katkısı %2,1 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak güvenli bağlanmanın ayırt edici gücünün yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal zekâ, Sosyal farkındalık, Sosyal beceri, Bağlanma stilleri, İlişkide karar verme.

ABSTRACT

THE EXAMINATION OF THE PREDICTIVE POWER OF INDIVIDUALS' INTERPERSONAL-SOCIAL INTELLIGENCE LEVELS AND ATTACHMENT STYLES ON DECISION-MAKING SKILLS IN RELATIONSHIPS

Büşra Nur AKTEPE İLERİ, Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Murat İskender

Sakarya University, 2024.

In this study examines the predictive power of individuals' interpersonal-social intelligence levels and attachment styles on their decision-making skills in relationships. Additionally, it aims to determine the differences in interpersonal-social intelligence levels and attachment styles in relation to decision-making skills based on demographic variables. The research, designed with a relational pattern, aims to identify the relationships between two or more variables. The study included 281 individuals over the age of 18, selected through a simple random sampling method. After conducting an outlier analysis, five data points with Z-scores not within ± 3 were excluded, resulting in 276 data points for analysis.

Participants were administered the Demographic Information Form, the Tromso Social Intelligence Scale, the Relationship Scales Questionnaire, and the Decision-Making in Relationships Scale. The data collected from participants were analyzed using the SPSS 24.0 software package. A "Normality Test" was conducted to determine if the data were normally distributed. Since the data were found to be normally distributed, "Parametric Tests," including the "t-test" and "One Way ANOVA," were used for analyses based on demographic variables. Hierarchical regression analysis was employed to examine the predictive power of individuals' interpersonal-social intelligence levels and attachment styles on their decision-making skills in relationships.

According to the correlation analysis, a positive correlation was found between the sub-dimensions of social intelligence (social information processing, social skills, and social awareness) and decision-making skills in relationships. A negative correlation was identified between fearful attachment and decision-making skills in relationships. There is a positive correlation between secure attachment and decision-making skills in relationships. No correlation was found between dismissive and preoccupied attachment and decision-making

skills in relationships. Hierarchical regression analysis revealed that social information processing and social skills significantly predict decision-making in relationships, explaining 27% of the total variance. In the second step, attachment styles were included in the model, and the analysis was repeated. Secure attachment was found to significantly predict decision-making in relationships, with a contribution of 2.1% to the model. However, the distinguishing power of secure attachment was not found to be at a sufficient level.

Keywords: Social intelligence, Social awareness, Social skills, Attachment styles, Decision-making in relationships.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
BÖLÜM I	11
GİRİŞ.....	11
1.1. Problem Durumu.....	11
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	12
1.3. Problem Cümlesi.....	12
1.3. Varsayımlar.....	13
1.4. Sınırlılıklar	13
1.5. Tanımlar	14
BÖLÜM II	15
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	15
2.1. Sosyal Zekâ.....	15
2.1.1. Sosyal Zekânın Boyutları ve Önemi	18
2.1.2. Sosyal Zekâ ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	22
2.2. Bağlanma ve Bağlanma Stilleri.....	24
2.2.1. Bağlanma Stilleri	25
2.2.1.1. Güvenli Bağlanma Stili.....	26
2.2.2.2. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	27
2.2.2.3. Kaçınan Bağlanma Stili	28
2.2.2.4. Saplantılı Bağlanma Stili.....	29
2.2.2.5. Kayıtsız Bağlanma Stili	29

2.2.2.6. Korkulu Bağlanma Stili	29
2.2.3. Yetişkinlerde Bağlanma	30
2.2.4. Bağlanma Stilleriyle İlgili Yapılan Araştırmalar	31
2.3. Karar Verme	34
2.3.1. Karar Verme Modelleri ve Kuramları	37
2.3.1.1. Fayda Kuramı	37
2.3.1.2. Çatışma Kuramı	38
2.3.1.3. Gelatt Karar Verme Modeli	39
2.3.1.4. Bilişsel Güdü Kuramı	40
2.3.1.5. z Düzenleme Modeli	40
2.3.2. Karar Vermeyi Etkileyen Faktörler	41
2.3.3. Karar Verme ile İlgili Yapılan Araştırmalar	43
BÖLÜM III	46
YÖNTEM	46
3.1. Araştırmanın Modeli	46
3.2. Araştırmanın rneklemi	46
3.3. Veri Toplama Araçları	46
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	46
3.3.2. Tromso Sosyal Zekâ lği	47
3.3.3. İlişki lekleri Anketi	47
3.3.4. İlişkide Karar Verme lği	47
3.4. Veri Analiz Yöntemi	48
BÖLÜM IV	49
BULGULAR	49
4.1. Katılımcılara Yönelik Bilgiler	49
4.2. Ölçeklere Yönelik Bilgiler	50
4.3. Demografik Değişkenlere leklerden Alınan Puanların Karşılaştırılması	52

4.4. İlişki Analizleri.....	58
BÖLÜM V	63
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	63
5.1. Problem Durumuna İlişkin Bulguların Tartışılması	63
5.2 Demografik Değişkenlere Yönelik Bulguların Tartışılması	65
5.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Zekâ, Bağlanma Stilleri ve İlişkide Karar Verme Becerileri Düzeylerine İlişkin Sonuçların Tartışılması	66
5.2.2. Yaş Değişkenine Göre Sosyal Zekâ, Bağlanma Stilleri ve İlişkide Karar Verme Becerileri Düzeylerine İlişkin Sonuçların Tartışılması	67
5.2.3. Romantik İlişki Durumu Değişkenine Göre Sosyal Zekâ, Bağlanma Stilleri ve İlişkide Karar Verme Becerileri Düzeylerine İlişkin Sonuçların Tartışılması	69
5.3. Öneriler.....	71
KAYNAKLAR.....	73
EKLER	92
EK 1: Demografik Bilgi Formu.....	92
EK 2: Tromso Sosyal Zeka Ölçeği.....	93
EK 3: İlişkide Karar Verme Ölçeği.....	94
EK 4: İlişki Ölçekleri Anketi	95

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenine İlişkin Dağılımı.....	49
Tablo 2. Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Normallik Testi.....	50
Tablo 3. İlişki Ölçekleri Anketi Normallik Testi.	50
Tablo 4. İlişkide Karar Verme Ölçeği Normallik Testi.....	51
Tablo 5. Ölçeklerin Ortalama Puan. Standart Sapma. Minimum ve Maximum Değerleri	51
Tablo 6. Cinsiyete Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.	52
Tablo 7. Yaşa Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.	53
Tablo 8. Yaşa Göre Anlamlı Fark Puanlarının İncelenmesi.....	55
Tablo 9. Romantik İlişki Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.	57
Tablo 10. Korelasyon Analizi Sonuçları.	58
Tablo 11. Değişkenler arasındaki Korelasyon Sonuçları	60
Tablo 12. Hiyerarşik Regresyon Modeli Özeti.....	61
Tablo 13. İlişkide Karar Vermenin Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	62

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüz teknoloji çağında, bireylerin ilişkilerinin sağlıklı ilerleyişindeki önemli etmenlerden birisi sosyal zekâdır. Sosyal zekâ, insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurma ve onları anlama yeteneği olarak tanımlanan bir kavramdır (Thorndike, 1920). Çağdaş yaşamda önemli bir rol oynayan sosyal zekâ aynı zamanda bireysel ve ilişkisel düzeyde etkili olmayı sağlamaktadır. Sosyal zekâ, bir zekâ türü olmaktan çok bir kişilik özelliği olarak da görülebilir. Kişiliğin bir özelliği olarak bireylere sosyal hayatı merkeze alan, fonksiyonel bilgiler ve yaşama uyum sağlama yeteneği vermektedir (Bellanca, 1997). Genel anlamda ise bireylerin amaçlarının belirlenmesini, planlama becerisini, gözetleme ve sosyal eylemleri değerlendirebilme yeteneğini de ifade etmektedir (Kaukiainen, Björkqvist ve Osterman, 1999).

Sosyal zekâ hem bireyin kendi iç dünyasını hem de diğer bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlanayı kapsayan bir yetenektir. Yalnızca insan ilişkilerinde bireylere yardımcı olmazken, aynı zamanda sosyal bilinç ve strateji bilgisini de artırır. Sosyal zekâyla birlikte bireylerin farkındalığı artarken uyum sağlama ve değiştirme yeteneklerine de sahip olurlar (Albretch, 2006).

Romantik ilişkilerde insanlara rehberlik eden en önemli bileşenlerden biri sosyal zekâdır. Sosyal zekâyla birlikte hem kendimizi hem de başkalarını tanıma, anlama ve etkileme yeteneğimizi artmaktadır (Goleman, 1999). Bunun yanında sosyal zekanın, ilişkilerde karar verme becerileri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Zekânın türlerinden biri olan sosyal zekâ, bireylerin kişiler arası iletişimi yönetme ve karar verme stilini etkileme becerisidir. Sosyal zekâ düzeyi yüksek olan bireyler, etkili iletişim kurma, empati, farkında olma ve yönetme becerilerine sahiptir. Aynı zamanda bu bireylerin iyi bir liderlik özelliği göstermesini ve gelecekle ilgili kararlar almada başarılı olmasını sağlayabilmektedir (Karamanoğlu ve Basım, 2022).

Bağlanma stilleri, ilişkide karar verme üzerinde etkili olan önemli bir değişkendir. Bağlanma stili, bebek ile bakımını üstlenen bağlanma figürü arasında oluşan duygusal bağıdır. Yetişkinlikte bağlanma stili ise romantik ilişkiler başta olmak üzere bireyin yaşamı üzerinde çeşitli alanlarda etkili olmaktadır. Güvenle bağlanma gerçekleştiren bireyler partnerine güvenirken, onunla yakınlık kurmakta, karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde ilişkisini yürütmektedir. Kaygılı/kararsız bağlanan yetişkinler ise partnerlerine güvenmekte zorlanırken, ilişkilerinde takıntılı ve kıskanç davranışlar sergileyebilmektedir. Kaçınan bağlanmada ise, partnerlerine karşı güven hissedilmezken, ilişkilerden olabildiğinde kaçınılmaya çalışılır (Hazan ve Shaver, 1987). Bu açıklamalara göre güvenli bağlanan bireylerin, ilişkisinde karar vermede partneriyle ortak hareket edebileceği ve sağlıklı karar alabileceği söylenebilir. Bu araştırmada bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücü incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücü incelenmiştir. Ayrıca demografik değişkenlere göre kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerinin farklılaşma durumlarının da tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Yapılan literatür taramasında kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerinin birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamış olması, yapılan bu araştırmanın özgünlüğünü göstermektedir. Elde edilecek sonuçlarla birlikte ilişkide karar vermeyi yordayıcı değişkenlerin tespit edilmesi, ilişkilerin sağlıklı sürdürülebilmesi için gerekli önerilerin sunulması açısından önemli görülebilir.

1.3. Problem Cümlesi

“Bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordamakta mıdır?”

Alt Problemler:

- Sosyal zekâ alt boyutlarından olan sosyal beceri, sosyal bilgi süreci ve sosyal farkındalık demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- Bağlanma stili alt boyutlarından olan güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma düzeyi demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- İlişkide karar verme becerisi alt boyutlarından olan uyarı sinyalleri, karar verme ve ilişkide kendine güven düzeyi demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- Sosyal zekâ alt boyutları, bağlanma stilleri alt boyutları ve ilişkilerde karar verme becerileri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Sosyal zekâ alt boyutları, ilişkilerde karar verme becerilerini yordamakta mıdır?

1.3. Varsayımlar

1. Örneklem grubunu oluşturan 276 kişinin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Katılımcılara uygulanan Tromso Sosyal Zekâ Ölçeğinin, İlişkide Karar Verme Ölçeğinin ve İlişki Ölçekleri Anketinin samimi ve gerçeği yansıtacak biçimde yanıtlandığı varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örneklem grubu 276 kişi ile sınırlıdır.
2. Yapılan araştırma Tromso Sosyal Zekâ Ölçeğinin, İlişkide Karar Verme Ölçeğinin ve İlişki Ölçekleri Anketin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Zekâ: Başkalarıyla ilgilenme, diğerlerinin niyetlerini ve duygularını doğru yorumlama ve sosyal ortamda kendine güvenme yeteneğidir (Walker ve Foley, 1973).

Karar Verme: Bireyin bir ihtiyacı karşılamak için hedeflerini belirleyip, bunlara ulaşmak için gerekli bilgileri elde etmesi, değerlendirmesi ve en uygun seçeneği tercih etmesini açıklayan davranışsal bir süreçtir (Güçray, 2001).

Bağlanma: Bağlanma bebek ile bebeğin bakımını üstlenen veya daha yakın gördüğü kişiyle arasında gelişen duygusal bağlardır (Bowlby, 1973).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Zekâ

İnsanlarla etkili bir şekilde iletişim kurma ve onları anlama yeteneği, sosyal zekâ kavramıyla açıklanmıştır (Thorndike, 1920). Sosyal zekâ kavramının ortaya atılmasından sonra üzerinde birçok araştırma yapılmış ve farklı tanımlar önerilmiştir. Ancak sosyal zekânın tam olarak ne olduğu konusunda görüş birliği sağlanamamıştır. Bazı araştırmacılar sosyal zekâyı başkalarıyla iyi geçinme yeteneği olarak görürken (Moss ve Hunt, 1927), bazı araştırmacılar sosyal zekâyı başkalarının ruh hallerini anlama yeteneği olarak genişletmişlerdir (Vernon, 1933). Bazı araştırmacılar ise sosyal zekâyı başkalarıyla ilgilenme, diğerlerinin niyetlerini ve duygularını doğru yorumlama ve sosyal ortamda kendine güvenme yeteneği olarak tanımlamışlardır (Walker ve Foley, 1973; Marlowe, 1986; İlhan ve Çetin, 2014; Doğan ve Çetin, 2009).

Sosyal zekânın tanımı ve ölçümü konusunda bir uzlaşa sağlanamamış olsa da bu yapıya ilişkin bazı görüşler öne çıkmıştır. Örneğin, Goleman ve Boyatzis (2008), sosyal zekâyı, bireysel ve ilişkisel düzeyde etkili olmayı sağlayan bir yetkinlik olarak görmüşlerdir. Vernon (1933) ise sosyal zekâyı, insanlarla iyi geçinme, sosyal ilişkileri kolaylıkla sürdürme ve grup üyelerine karşı hassas olma şeklinde ifade etmiştir. Sosyal zekânın kapsamına, gruplarla etkileşim, empati, insan davranışlarının yorumlanması, samimiyet, insan duygu ve düşüncelerinin tahmini ve anlaşılması gibi unsurlar da dahildir (Baron ve ark., 1999). Sosyal zekâ, insanlarla çalışma ve iletişim kurma gerektiren çağdaş yaşamda önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle sosyal zekânın ne olduğunu ve nasıl geliştirilebileceğini anlamak, alanın en ilgi çekici konularından birisi olarak ifade edilmiştir (Bellanca, 1997).

Goleman (1999), sosyal zekâyı kişilerarası zekânın dört bileşeninden oluşan bir kavram olarak ele almıştır. Bu bileşenler sosyal analiz, grupları organize etme, kişisel bağlantı kurma ve tartışarak çözüm bulma olarak ifade edilmiştir. Sosyal analiz, kişinin kendi ve diğerlerinin problemlerini ve hislerini fark etmesi ve anlamasıdır. Grupları organize etme, kişinin liderlik ve motivasyon becerisidir. Kişisel bağlantı kurma, kişinin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler

geliştirme ve onların bakış açılarına saygı gösterme becerisidir. Tartışarak çözüm bulma becerisi ise kişinin anlaşmazlıkları önleme ve çözme becerisini kapsamaktadır. Goleman, bu becerilerin bir arada bulunmasının karizmatik kişiliklerin ortak özelliği olduğunu ve yüksek sosyal zekâlı kişilerin beden dilini de etkili bir şekilde kullandıklarını belirtmiştir (Günaydın, 2017).

Sosyal zekâ, bir zekâ türü olmaktan çok bir kişilik özelliği olarak da görülebilmektedir. Cantor ve Kihlstrom (1989) sosyal zekâyı, herhangi bir bilişsel yapı veya süreçten bağımsız olarak sosyal hayatı merkeze alan, fonksiyonel bilgiler ve yaşama adapte olma şeklinde ifade etmiştir. Sosyal zekâ, bize kendimizi, başkalarını ve sosyal durumları anlamayı, onlara uygun tavır ve etki oluşturmayı, sosyal çıkarım ve yargılarda bulunmayı öğretmektedir. Aynı zamanda sosyal zekâ, üst biliş becerisi de vermektedir. Üst biliş, amaç belirleme, planlama, gözetleme ve sosyal eylemleri değerlendirebilmeme konularında yardımcı olmaktadır (Kaukiainen, Björkqvist ve Osterman, 1999).

Sosyal zekâ, sadece insan ilişkileri becerisi olarak katkı sağlamazken aynı zamanda sosyal bilinç ve strateji bilgisini artırmaktadır. Sosyal zekâ ile bireylere, durum ve olayların farkında olma, onlara uyum sağlama ve değiştirme imkânı sunulmaktadır. Sosyal zekâ düzeyi yüksek olan bireyler, çevresindeki kişilerle etkileşime girme ve amacına ulaşma konusunda başarılıdır. Ayrıca sosyal zekâ düzeyi yüksek olanlar kendi düşüncelerinin farkındadır ve karşıt tepkiler geliştirme becerileri de gelişmiştir (Albretch, 2006).

Sosyal zekâ yeteneği hem bireyin kendi iç dünyasını hem de diğerlerinin duygu, düşünce ve davranışlarını kapsamaktadır. Sosyal zekâ, bilişsel ve davranışsal iki boyuta sahiptir. Bilişsel boyut, insanları anlamak için gerekli bilgi ve içgörüyü içerirken, davranışsal boyut ise insanlarla uyumlu ve akıllıca davranmak için gerekli beceri ve tutumları içermektedir (Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009).

Sosyal zekâ, genelde duygusal zekâ ve kültürel zekâ gibi diğer zekâ türleriyle birlikte anılmaktadır. Ancak sosyal zekâ, diğer zekâ türlerinden daha kapsamlı ve daha önemli bir kavram olarak kabul edilmektedir. Yapılan çalışmalar, sosyal zekânın duygusal zekâdan farklı bir anlam taşıdığını ve sosyal zekânın ayrı bir zekâ türü olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir (Çavuş, Pekkan ve Develi, 2019).

Silvera, Martinussen ve Dahl (2001), sosyal zekânın tanımlanmasında üç ana zorluk olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar:

- Sosyal zekânın gerçekten var olan ve psikolojik olarak anlamlı bir yapı olup olmadığıdır. Bazı araştırmacılar, sosyal zekânın akademik zekâ veya sözel yetenek gibi diğer yapılardan ayırt edilemediğini veya bunlardan bağımsız olmadığını savunmuşlardır.
- Sosyal zekânın nasıl tanımlanacağı kesin olarak bilinmemektedir. Farklı araştırmacılar sosyal zekâyı bilişsel, davranışsal veya psikometrik bir perspektiften ele almış ve bu yapıyı diğer insanları anlama, onlarla etkili bir şekilde iletişim kurma veya iyi performans gösterme olarak tanımlamışlardır.
- Sosyal zekânın çok boyutlu bir yapıda olması da kesin bir tanım yapılmasını zorlaştırmaktadır. Sosyal zekânın farklı bileşenleri bulunmaktadır. Bu bileşenler, başkalarının duygu ve düşüncelerini algılama, sosyal ilgi ve beceri, sosyal bilgi ve kurallar, sosyal içgörü ve duyarlılık, sosyal manipülasyon ve etki, perspektif alma ve sosyal uyum gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir.

Sosyal zekâ, insanlarla kurduğumuz ilişkilerde bize rehberlik eden bir beceridir. Bu beceri hem kendimizi hem de başkalarını tanıma, anlama ve etkileme yeteneğimizi içerir. Sosyal zekâsı yüksek olan kişiler, farklı toplum, ırk, yaş ve kültürden insanlarla rahatça iletişim kurabilir, onların duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde okuyabilir, onlara saygı ve empati gösterebilir, onları yönlendirebilir ve çatışmaları çözebilirler. Bu kişiler, aynı zamanda akıl yürütme ve düşünme becerilerine de sahiptirler. Sosyal zekâları sayesinde, kendilerine ve başkalarına uygun hedefler belirleyebilir, planlar yapabilir, gözlemleyebilir ve değerlendirebilirler (Goleman, 1999).

Sosyal zekâ, sorunlarımızı çözmede kullandığımız sosyal bilgi dağarcığımızken, kişisel ve özgün bir içeriğe sahiptir. Sosyal zekâ, kişiliğimizin bilişsel temelini oluşturmaktadır. Sosyal davranışlarımızın ustalığı, beynimizdeki bilgiye dayanırken, sosyal zekâ bize sosyal ortamlarda bilgilerimizi kullanarak ustaca davranma becerisi vermektedir. Sosyal zekâ, öğrenilebilir ve geliştirilebilir özelliğe sahiptir (Bacanlı, 1999).

2.1.1. Sosyal Zekânın Boyutları ve Önemi

Sosyal zekâ, bireyin sosyal ortamlarda başarılı olmasını sağlayan bir yetkinliktir. Bu yetkinlik, farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmış ve boyutlandırılmıştır. Sosyal zekâyla ilişkili yürütülen araştırmalarda aşağıdaki gibi boyutlarla ilişkilendirilmiştir.

Thorndike (1937), sosyal zekâyı tek boyutlu bir kavram olarak incelemiştir. Yapılan araştırmalarda akıllı olan bireylerin her türlü sosyal durumda başarılı olabildiği ifade edilmiştir. Ancak, son dönemlerde yürütülen çalışmalar, sosyal zekânın çok daha karmaşık ve çok boyutlu bir kavram olduğunu ortaya koymuştur (Hançer ve Tanrısevdi, 2003). Bu çalışmalardan biri Marlowe (1986) tarafından yapılmıştır. Marlowe, sosyal zekâyı dört boyutlu bir yapı şeklinde tanımlamıştır. Buna göre sosyal zekânın boyutları,

- Sosyal İlgi: Bireyin sosyal ortamlara ve insanlara karşı duyduğu ilgi ve merak derecesidir.
- Sosyal Açıdan Kişinin Kendisine Yetmesi: Bireyin sosyal ortamlarda kendini rahat hissetmesi, uyum sağlaması ve kendini ifade edebilmesidir.
- Empati: Bireyin başkalarının duygu, düşünce ve bakış açılarını anlayabilmesi ve paylaşabilmesidir.
- Performans: Bireyin sosyal ortamlarda etkili, verimli ve yaratıcı olabilmesidir (Marlowe, 1986).

Kozmizki ve John (1993), sosyal zekâyı yedi boyutlu bir yapı olarak tanımlamışlardır. Buna göre sosyal zekânın boyutları,

- Başkalarının Duygularını ve İç Dünyasını Algılamak: Bireyin başkalarının duygu, düşünce, niyet ve motivasyonlarını doğru bir şekilde fark edebilmesi ve yorumlayabilmesidir.
- Çevreyle İlişki Kurabilme Becerileri: Bireyin başkalarıyla uyumlu, samimi ve güvenilir ilişkiler geliştirebilmesi, çatışma ve sorunları çözebilmesi ve çevredeki kişilerle iş birliği halinde olunabilmesidir.
- Sosyal Çevrede Yaşamaya Yönelik Bilgi Sahibi Olunması: Bireyin sosyal ortamlarda geçerli olan kurallar, normlar, değerler, beklentiler, roller ve davranış biçimleri hakkında bilgi sahibi olması ve bunlara uygun davranabilmesidir.

- Duyarlılık: Bireyin sosyal ortamlarda karşılaştığı beklenmedik, karmaşık, zor veya tehdit edici durumları sezgileriyle algılayabilmesi, duruma uygun tepkiler verebilmesi ve esneklik gösterebilmesidir.

- Teknikler: Bireyin sosyal ortamlarda kendi çıkarları doğrultusunda başkalarını etkilemek, yönlendirmek, ikna etmek, motive etmek ve yönetmek için gerekli sosyal becerileri kullanabilmesidir.

- Empati: Bireyin başkalarının duygu, düşünce ve bakış açılarını anlayabilmesi ve paylaşabilmesidir.

- Adapte Olabilmek: Bireyin sosyal ortamlarda kendini rahat hissetmesi, uyum sağlaması ve kendini ifade edebilmesidir (Doğan ve Çetin, 2008).

Sosyal zekâ becerisi yüksek olan bireylerin sahip olduğu nitelikler çeşitli boyutlarla ifade edilmiştir. Bu boyutlar şunlardır (Silberman, 2000):

- Başkalarını anlama,
- Kişinin kendisini ifade edebilmesi,
- Gereksinimlerin doğru biçimde ifade edilmesi,
- Kişinin çevresindekilerle etkili iletişim kurabilmesi,
- Başkalarını etkileme, ikna ve motive edebilme becerisine sahip olunması,
- Karmaşık durumlar karşısında çözüm önerisi geliştirebilme,
- Çatışma çözme becerilerinin gelişmiş olması,
- Takım oyuncusu olabilme becerisi sosyal zekânın nitelikleri arasında gösterilmiştir (Akt. Doğan vd., 2009).

Orlic'e (1978) göre sosyal zekâ beş boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu boyutlar şunlardır:

- Başkalarını anlayabilme ve ruhsal durumlarının farkında olma,
- Kişinin sosyal ortamda geliştirdiği ilişkileri sağlıklı biçimde sürdürebilmesi,
- Sosyal normlara hâkim olma,
- Çevredeki olaylara karşı duyarlı olma,
- Kişinin çevresindekileri idare edebilme becerisine sahip olması, sosyal zekânın boyutlarından (Akt. Günaydın, 2017).

Albrecht (2006), sosyal zekâyı beş boyutlu bir yapı olarak tanımlamıştır. Bu boyutlar şunlardır:

- Durum Bilinci: Bireyin çevresindeki kişilerin duygularını, düşüncelerini ve davranış örüntülerini anlama ve okuma becerisidir.
- Duruş: Bireyin oturma biçimi, jest ve mimikleriyle karşısındakinde bıraktığı izlenimi ifade etmektedir.
- Samimiyet: Bireyin davranışlarının doğruluk ve açıklıkla ilgili algı uyandırması ve başkaları tarafından tanınmasıdır.
- Açıklık: Kişinin kendini açık ve doğru biçimde ifade etmesidir.
- Empati: Bireyin başkalarının duygu, düşünce ve bakış açılarını anlayabilmesi, paylaşabilmesi ve destekleyebilmesidir.

Goleman'a (2006) göre sosyal zekâ, sosyal farkındalıktır ve sosyal beceri şeklinde iki ana başlıkta incelenmektedir. Sosyal farkındalık bireylerin empati, uyum sağlama, empatik isabet ve sosyal biliş alanlarını ifade etmektedir. Sosyal farkındalık, kişinin çevresindekilerin duygularını, düşüncelerini ve eylemlerini anlama becerisidir. Sosyal beceri ise ilgi, benlik ve nüfuzu ifade etmektedir. Sosyal beceri, bireyin başkalarıyla etkili bir şekilde iletişim kurabilme, iş birliği yapabilme, liderlik edebilme ve çözüm üretebilme yeteneğidir.

Sosyal zekâ, bireyin sosyal ortamlarda başarılı olmasını sağlayan bir yetkinliktir. Bu yetkinlik, bireyin başkalarını anlayabilmesi, kendini ifade edebilmesi, uyum sağlayabilmesi, etkileyebilmesi ve yaratıcı olabilmesi gibi becerileri içermektedir. Sosyal zekâ kavramı yalnızca bireysel olarak ön plana çıkmamakta, aynı zamanda toplumsal olarak da öne çıkmaktadır. Bireyin kendini geliştirmesine, başkalarıyla iyi ilişkiler kurmasına, iş hayatında ve sosyal hayatta başarılı olmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda toplumsal barış, uyum, iş birliği ve dayanışma gibi değerleri de desteklemektedir. Sosyal zekâ, insanın kendisiyle başkalarıyla ve toplumla kurduğu ilişkilerde etkili olan, insanın pek çok alanda başarılı olmasını sağlayan bir kapasite veya bir yetenekler bütünüdür. Bu kapasite veya yetenekler, bireylerin akademik, iş ve özel hayatında, insanlarla olan ilişkilerinde ve başarısında etkilidir. Kısaca sosyal zekâ, insan olmanın temel ve ayrılmaz bir özelliğidir (Yılmazçetin, 2021).

Sosyal zekâ, insanın hislerini ve duygularını kontrol edebilmesine, böylece zihinsel faaliyetlerine, karar verme ve iletişim becerilerine katkıda bulunmasına olanak tanımaktadır.

Ayrıca başkalarının zihinlerinin anlaşılmasına imkân tanımaktadır (Ganaie ve Mudasir, 2015; Lathesh ve Avadhani, 2018). Sosyal zekâ düzeyinin yüksek ya da düşük olması insanların çevresiyle kurduğu ilişkileri doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Sosyal zekâsı düşük düzeyde olan bireyler başkalarına karşı yıkıcı ve zarar verici davranarak, çevresindeki kişilerin kendisini yetersiz hissetmesine neden olabilmektedir. Sosyal zekâsı yüksek düzeyde olanlar ise çevresindeki kişileri değerli, sevgiyi hak eden ve takdir edilen kişiler olarak hissettirebilmektedir (Albrecht, 2006).

Sosyal zekâ, insanın çeşitli beceriler kazanmasına yardımcı olmaktadır. Silvera, Martinussen ve Dahl (2001), sosyal zekâsı yüksek düzeyde olan bireyin sahip olabileceği temel becerileri şöyle sıralamıştır:

- Kişinin hem kendisinin hem de başkalarının duygularını ve düşüncelerini anlaması,
- Beden dilini anlayabilmesi,
- İlişkisinde çevresindeki kişilerin beklenti ve isteklerini anlayabilmesi,
- Sosyal ortamlara uygun biçimde davranması,
- Başkalarının davranışlarına tepki vermesi ve uygun geribildirimde bulunması,
- Başkalarıyla kurduğu ilişkide etkili davranışları sergileyebilmesi,
- İlişki başlatmaya istekli olması,
- Başkalarıyla geçimsizlik yaşamaması,
- Sosyal çevresine kolayca adapte olabilmesi, sosyal zekâ düzeyi yüksek olan bireylerin sergileyeceği davranışlar arasında gösterilmektedir.

Sosyal zekâyla ilgili yürütülen araştırmada, sosyal zekânın fiziksel sağlığı doğrudan etkilediği, sosyal ilişkilerin kalitesi azaldıkça depresyon, bağışıklık sisteminin zayıflaması ve yorgunluk gibi etkilerin ortaya çıktığı belirtilmiştir. Bu durum sosyal zekânın fiziksel sağlığı ve ruh sağlığını koruma noktasında sosyal zekânın önemini göstermektedir (Ganaie ve Mudasir, 2015).

2.1.2. Sosyal Zekâ ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Üniversite öğrencileriyle yürütülen araştırmada sosyal zekâ düzeyi ile depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda depresif belirtileri yüksek olan bireylerin sosyal farkındalık ve beceri düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sosyal bilgi düzeyi ile depresyon arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Son olarak ise cinsiyete göre sosyal zekâ alt boyutlarında anlamlı farkın oluşmadığı bildirilmiştir (Doğan ve Çetin, 2008).

Gerçekleştirilen çalışmada sosyal zekâ düzeylerinin, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Ayrıca benlik saygısı ile sosyal zekâ toplam puanı ve alt boyutları arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir (Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009).

Sosyal zekâ ile narsisizm ilişkisinin tespit edilmesine yönelik yürütülen araştırmada, narsistik bireylerin yüksek düzeyde sosyal zekâyâ sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada narsistik bireylerin başkalarını anlama ve onların davranışlarını öngörme konusunda başarılı oldukları bildirilirken, iletişim kurma açısından da son derece yetkin oldukları ifade edilmiştir. Son olarak ise narsisizm ile sosyal beceri ve sosyal bilgilerin işlenmesi ile pozitif yönde korelasyon gösterdiği saptanmıştır (Delić, Novak, Kovačić ve Avsec, 2011).

Doğan ve Eryılmaz (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sosyal zekâ ve alt boyutlarının, bireylerin mutluluğuna olan etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal beceri alt boyutunun, mutluluk üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bildirilmiştir. Buna göre sosyal beceri düzeyi arttıkça mutluluk düzeyi de artmaktadır.

Gerçekleştirilen araştırmada sosyal zekâsı düşük olan bireylerin, başkalarının davranışlarından anlam çıkarmakta zorlandığı, sözel olmayan iletişimde yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal zekâsı düşük olanların insanlar hakkında yanlış bilgiler edindikleri ve nerede nasıl davranacaklarını tam olarak bilmedikleri belirtilmiştir. Son olarak bu bireylerin, sosyal ilişkilerinde daha sorunlu ve uyumsuz oldukları saptanmıştır (Yermentaeyeva ve diğerleri, 2014).

Sosyal zekânın demografik değişkenlere göre incelenmesinde bireyin cinsiyeti, eğitim alanı, yaşadığı yer ve akademik başarısı ile sosyal zekânın ilişkili olduğu bulunmuştur. Buna göre kadınların, erkeklere göre; sanat bölümlerinde okuyan öğrencilerin, diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre; kentsel üniversitelerde okuyan ve akademik başarısı yüksek olan

öğrencilerin, kırsal üniversitelerde okuyan ve akademik başarısı düşük olan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde sosyal zekâyâ sahip oldukları tespit edilmiştir (Saxena ve Jain, 2013; Tasleema ve Ganai, 2015).

Yapılan bir başka araştırmada duygusal zekânın, çalışanlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal zekânın, kişinin kendisi ve başkalarıyla olan ilişkilerini etkileyen bir yetkinlik olduğu, sosyal zekâsı yüksek olanların iletişim kurma konusunda başarılı ve grup içinde liderlik potansiyeli gösterdiği bildirilmiştir. Bu nedenle sosyal zekânın kişinin hem özel hem de iş yaşamında önemli bir rol oynadığı ifade edilirken, bireyin fikirlerini ifade etme, düşüncelerin uygulanmasında etkin rol oynama becerileri gösterdiği belirtilmiştir. Bu durum iş yaşamında başarıyı sağlayan faktörlerden biridir. Dolayısıyla sosyal zekâsı yüksek olanların iş yaşamında da başarılı olma ihtimali artmaktadır. Sosyal zekânın, iş hayatında başarının temelini oluşturan bir etken olarak kabul edilmesi, bu varsayımı desteklemektedir (Liberty ve Kida, 2017).

Sosyal zekânın, affedicilik ve benlik saygısı gibi psikolojik değişkenlerle ilişkisi de araştırılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal zekânın yordayıcıları olarak bu iki değişkeni incelemiş ve sosyal zekâ, affedicilik ve benlik saygısının cinsiyetle ilgili olmadığını bulmuştur. Ayrıca, affedicilik ve benlik saygısının, sosyal zekâyı yordayan değişkenler olduğu tespit edilmiştir (Yüksel, Tunçer ve Barış, 2020).

Bulut (2021) yetişkinlerle yürüttüğü araştırmasında sosyal zekâ, kişilerarası duyarlık ve psikolojik dayanıklılık ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda sosyal zekânın katılımcıların yaşına, cinsiyetine, medeni durumuna ve travmatik deneyimine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyal zekâ ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönde korelasyon belirlenirken, sosyal zekâ ile kişilerarası duyarlık arasında negatif yönde korelasyon saptanmıştır.

Sosyal zekâ ile psikolojik dayanıklılık ilişkisinin incelendiği araştırmada psikolojik dayanıklılık alt boyutları ile sosyal zekâ alt boyutları arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir. Ayrıca sosyal zekânın cinsiyete ve çalışma süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanırken, kadınların sosyal zekâ düzeyi erkeklere göre anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Çalışma süresine göre ise çalışma yılı daha az olan bireylerin sosyal zekâ düzeyi daha yüksektir (Bozkurt, 2021).

Sosyal zekâ, bireyin çevresindeki insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurmasını ve onların davranışlarını anlamasını sağlayan bir yetenektir. Sosyal zekâsı yüksek olan bireyler,

başkalarının sözel olmayan ipuçlarını okuyabilir, onların duygu durumlarını ve niyetlerini doğru bir şekilde algılayabilir ve uygun tepkiler verebilirler. Bu bireyler, sosyal ilişkilerinde daha başarılı ve uyumlu olmaktadır (Kömeçoğlu, 2022).

Mavi (2022) araştırmasında sosyal zekânın yaşam becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda kadınların sosyal zekâ puanının erkeklerle göre anlamlı biçimde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal zekânın yaşam becerileri üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Sacco ve arkadaşları (2016) araştırmasında sosyal zekânın, bireyin kişilik özellikleri ile bağlantılı olduğunu saptamıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda sosyal ve duygusal zekânın, psikopati kişilik özelliklerinden koruyucu etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

2.2. Bağlanma ve Bağlanma Stilleri

İnsanlar, sosyal varlıklar olarak hayatları boyunca başka insanlarla etkileşime girmektedir. Bu etkileşim, insanların anlık duygu durumlarını olduğu kadar, gelecekteki ilişkilerini de etkilemektedir (Burger, 2006). İnsan ilişkileri, Bağlanma Kuramı'nın temelini ve araştırma konusunu oluşturmaktadır. Bağlanma, bebeklerin bakımını üstlenen kişilere ya da kendilerine en yakın hissettikleri kişiye duydukları duygusal bağlılıktır. Bu duygusal bağlılık, bebeğin gelişim alanlarının sağlıklı bir şekilde sürmesi için çok önemlidir (Bowlby, 1973).

Bağlanma, bebek ile bakım veren kişi arasında bilinçaltı düzeyde işleyen ve sağ beyinde yerleşen duygusal, psikolojik ve davranışsal bir kavramdır. Bağlanma, çocukların duygusal, bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Masterson, 2013). Bağlanma ile ilgili çalışmalar, Dünya Sağlık Örgütü'nün 1950 yılında evsiz çocuklar üzerine Bowlby'i görevlendirmesiyle başlamıştır. Bowlby'nin hazırladığı raporda, anne eksikliği yaşayanlarda fiziksel ve psikolojik hastalıklara daha yatkın olduğu belirtilmiş ancak bunun nedeninin tam olarak açıklanamadığı belirtilmiştir (Bowlby, 1952).

Bowlby'nin bağlanma fikrini destekleyici bir çalışma yürüten Harlow (1958), maymunlarda temel güdüyü anlamak için bir deney yapmıştır. Deneyde maymunlara kumaşla kaplı bir yerden tırmanıp süt içmek ve kumaşla kaplı bir yerden tırmanıp süt içme arasında tercih sunulmuştur. Deney sonucunda maymunların rahatsız edici yerden süt içtikten sonra hemen

kumaşla kaplı yere döndükleri görülmüştür. Bu durum maymunların sadece beslenme ihtiyacını değil, rahatlık ve sıcaklık ihtiyacını da önemsediklerini düşündürürken, annelerin sadece sıcaklık ve rahatlık sağladığını kanıtlamıştır. Ayrıca annesiz büyüyen maymunların sosyal ilişkilerinin yetersiz olduğu da gözlemlenmiştir. Anne ve çocuk arasındaki ilişkide sevgi ve saygının önemli olduğu, annenin çocuklarıyla kurduğu ilişkinin gelecekteki ilişkilerde güven duygusunun temelini oluşturduğu savunulmuştur (Harlow, 1958; Steiner, 2007).

İnsanlarda bağlanma, maymunlardan farklı bir şekilde gelişmektedir. Doğumdan sonra bebekler annelerine yapışır ve anneyle doğrudan temas halinde olurlar. Bu yakınlık anne tarafından sürdürülür ve çocukların fiziksel ihtiyaçları giderilir. Çocuklar büyüdüklerinde anne ya da bakım veren kişiye olan temasları azalır ancak korku gibi bir durumda bağlanma figürünün yanına gelerek yaşadıkları gerginliklerini giderirler (Bowlby, 2012). Bağlanma, zaman içinde oluşan bir olgudur. Bağlanma Kuramı, bebeklerin bir yetişkin tarafından bakılmaya ve korunmaya istekli olmalarıyla bebeğin sağlıklı bir yaşam sürdüreceğini öngörmektedir (Hazan ve Shaver, 1994).

Bir yetişkine bağlanma, bebeğin kendini güvende hissetmesi için gereklidir. Bebek, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını tek başına gideremeyeceğinden, ona bakacak birine ihtiyaç duymaktadır. Bağlanma sürecince ilk olarak bebeğin fizyolojik ve güven gereksinimlerinin karşılanması önemliken daha sonra sevgi, ilgi ve yakınlık gösterilmesi ön plana çıkmaktadır (Muris ve Maas, 2004). Bağlanma ilişkisinde duygusal bir bağ oluşmalı ve çocuk, bağlandığı kişiden ayrıldığında kaygı ortaya çıksa bile bağlandığı kişiyle yeniden bir araya geldiğinde bu kaygı azalmalı ve çocuk sakinleşmelidir (Ainsworth, 1982).

2.2.1. Bağlanma Stilleri

Bağlanma kuramı, Bowlby tarafından oluşturulmuş ve 12-18 aylık çocukların deneyleri üzerinde şekillenmiştir (Ainsworth ve diğerleri, 1978). Bu çalışmada çocukların, bakım verenlerle birlikte oldukları bir odada, bağlanma figürünün odadan çıkması, yabancı bir kişinin odaya girmesi ve bağlanma figürünün odaya geri dönmesi gibi durumlar gözlemlenmiştir. Bu durumlarda çocukların gösterdiği davranışlar, bağlanma sisteminin işleyişi hakkında bilgi sağlamak amacıyla incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, çocukların

bağlanma figürüne karşı gösterdikleri tepkilerin üç farklı kategoriye ayrılabilceğı görölmüştür. Bu kategoriler, Hazan ve Shaver (1987) tarafından üçlü bağlanma modeli olarak adlandırılırken güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma olarak incelenmiştir (Hazan ve Shaver, 1987). Dörtlü bağlanma stili ise korkulu, kayıtsız, saplantılı ve güvenli bağlanmayla incelenmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.1.1. Güvenli Bağlanma Stili

Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) yabancı ortam deneyine göre güvenli bağlanan çocuklar, bağlanma figürlerinden ayrıldığında panik yaşasa da bağlanma figürünün yanlarına gelmesiyle sakinleşmektedir. Güvenli bağlananlar çevresiyle ilgilidir ve çevresini keşfetme eğilimindedir. Güvenli bağlanmanın oluşumunda çocukların temel gereksinimlerinin yanı sıra duygusal gereksinimlerinin de karşılanabilmesi oldukça önemlidir. Güvenli bağlanma stiline sahip çocukların aileleri, çocuklarının duygularını anlayan, paylaşan ve onaylayan ailelerdir. Bu aileler, çocuklarına karşı tutarlı, ilgili ve duyarlı davranırlar (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011).

Bu bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerine güvenen, başkalarına açık ve ilişkilerinden memnun olan kişilerdir. Bu bireyler, partnerlerine karşı kabul edici, destekleyici ve saygılı davranırken, daha sosyal, uyumlu ve işbirlikçi olma eğilimindedirler. Güvensiz bağlanma stillerine sahip bireyler, kendilerine güvensiz, başkalarına şüpheli ve ilişkilerinden tatminsiz olan kişilerdir. Bu bireyler, partnerlerine karşı kaygılı, kıskanç, eleştirel veya mesafeli davranırlar. Ayrıca güvensiz bağlanan bireyler daha yalnızdır ve ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşamaktadır (Hazan ve Shaver, 1987).

Güvenli bağlananlar kendisini değerli görürken, güvensiz bağlananlar ise kendisini değersiz hissetmekte ve seilmeyi hak ettiğini düşünmemektedir. Güvensiz bağlanma geliştiren bireyler duygularını ve düşüncelerini rahatça ifade etmekte zorlanmaktadır. (Neff, 2021). Yapılan araştırmada güvenli bağlanan çocukların anneleriyle duygularını açık bir şekilde paylaşabildikleri ve hissettikleri olumsuz duyguların nedenlerini rahatça konuşabildikleri belirlenmiştir (Laible, 2011).

2.2.2.2. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili

Bağlanma figürü ile çocuk arasındaki ilişki, çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu ilişki, çocuğun kendini, başkalarını ve çevreyi algılayışını etkilemektedir. Bağlanma figürü çocuğun güvenli bir şekilde keşfetmesine ve bağımsızlaşmasına olanak sağlayan bir güvenli üs görevi görür. Ancak bazı durumlarda, bağlanma figürü ile çocuk arasındaki ilişki güvensiz ve kaygılı bir şekilde gelişebilir. Bu durum çocuğun duygusal, bilişsel ve sosyal açılardan olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilir. Yabancı ortam deneyine göre kaygılı-kararsız bağlanma geliştirenler çocuklar, bağlanma figürü ile olan ilişkilerinde tutarsızlık yaşamışlardır. Bağlanma figürü, bazen çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı, bazen ise duyarsız davranmıştır. Bu nedenle çocuklar, bağlanma figürüne karşı hem yakınlık hem de öfke duymuşlardır. Bağlanma figürü odadan ayrıldığında çocuklarda, endişe ve korku gözlenmiştir. Çocuklar, yabancı bir kişi ile iletişim kurmaktan kaçınmışlar ve bağlanma figürünün geri dönmesini beklemişlerdir. Bağlanma figürü odaya geri geldiğinde ise çocuklar, ona karşı ilgi göstermişler ancak kolayca sakinleşememişlerdir (Ainsworth ve diğerleri, 1978).

Kaygılı bağlanma stiline sahip olan bireyler, yaşamlarında olumlu deneyimler elde etmekte zorlanmakta, olumlu deneyimleri kaybetme korkusu yaşamaktadır. Bu durum kaygılı bağlananların, deneyimlerinin tadını çıkarmalarını engellerken, mutluluk ve yaşam doyumu seviyelerini düşürebilmektedir (Joshnloo, 2018). Kaygılı-kararsız bağlanma stili, çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu bağlanma stiline sahip olan çocuklar, kendilerine gösterilen sevgiyi hak etmediklerini düşünebilirken, çevreyi rahatça keşfetmekten çekinebilirler. Ayrıca kurdukları ilişkilerde sürekli kaygı yaşayabilirken, sağlıklı bir şekilde bağımsızlaşamazlar, çok fazla sosyal desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu durum, çocukların bağımlı kişilik özellikleri geliştirmesine neden olabilirken, çocukların özgüven eksikliği yaşamasına, terk edilmeye karşı aşırı hassas olmasına ve olumlu benlik imgesi geliştirmelerine neden olabilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

Kaygılı-kararsız bağlanma stili, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde bireylerin gelişimini ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen bir bağlanma biçimidir. Bu bağlanma stili, bağlanma figürü ile çocuk arasındaki ilişkinin tutarsız ve güvensiz olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bağlanma figürü, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı, tutarlı ve sevgi dolu bir şekilde yaklaşmalıdır. Böylece çocuk kendine, başkalarına ve çevreye güven

duyan, sağlıklı ilişkiler kurabilen, bağımsızlaşabilen, özgüvenli ve mutlu bir birey olarak gelişebilir (Knox, 1999).

Kaygılı bağlanma geliştiren bireyler, bakım verene ihtiyaç duyduklarında yardım alabileceklerinden emin değildir. Bu kişiler, davranışlarını kontrol etmekte zorlanabilirken, başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğunu düşünebilirler. Ebeveynlerin, çocukların ihtiyaçlarını karşılamada tutarsız olması ve çocuklara karşı ilgisiz davranması, kaygılı bağlanma stilinin oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Pietromonaco ve Barrett, 2000).

2.2.2.3. Kaçınan Bağlanma Stili

Kaçınan bağlanma geliştiren bireylerin başkalarına karşı hissettiği olumsuz tutum, başkalarına güvenmekte zorlanmalarına neden olmaktadır. Kaçınan bağlanma stili, bebeklik döneminde annenin duyarsızlığı ve reddi sonucu gelişmektedir (Ainsworth ve diğerleri, 1978). Bu bebekler, annelerinin yokluğunu umursamaz, dönüşünde temastan kaçınır ve güven duymazlar (Kutlu, 2009; Kesebir ve diğerleri, 2011). Kaçınan bağlananlar, duygulardan kopuk oldukları için olumlu deneyimleri yaşamakta güçlük çekmektedir (Palmer ve Gentzler, 2018). Kaçınan bağlananların yakın ilişki kurmaktan kaçınmaları, hayal kırıklığına uğramaktan korkmalarından kaynaklanır (Najafizadeh, Samaeelvand, Yousefi, Parhizgari ve Keiaei, 2015). Bu kişiler duygularını anlamak ve dile getirmekte zorlanırken, başkalarından yardım almak yerine, kendi başlarına başarabilecekleri alanlara yönelirler (Hazan ve Shaver, 1987).

Bağlanma figürünün yokluğunda çocukların gerginlik veya endişe duymadığı, yabancı bir kişiyle rahatça iletişim kurduğu ve bağlanma figürünün dönüşüne ilgisiz kaldığı yabancı ortam deneyiyle gösterilmiştir (Fraley ve Shaver, 2000). Kaçınan bağlanma stili geliştiren bireyler, duygusal ve yakın ifadelere karşı rahatsızlık duydukları için ilişkilerinde mesafeli ve kaçınmacı bir tavır sergilerler (Selçuk ve diğerleri, 2010). Bu bireylerin özsaygıları yüksektir ve bağımsızlıklarına düşkündürler. Ayrıca yakın ilişkilere ihtiyaç duymadıklarını savunurken, başkalarına karşı olumsuz bir tutum içindedirler (Brennan, Clark ve Shaver, 1998).

2.2.2.4. Saplantılı Bağlanma Stili

Saplantılı bağlananlarda, başkalarını olumlu algılama, kendisini yönelik ise olumsuz benlik modeli anlayışı bulunmaktadır. Kendisi sevmeye değer görmeyen saplantılı bağlananlar, reddedilme ve terk edilme konularında yüksek düzeyde anksiyete yaşamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu kişiler kendilerini değersiz görürken, çevresindekileri ise değerli görmektedir. Ayrıca saplantılı bağlananların kendisini başkalarına kanıtlama çabası içerisine girmesi, saplantılı beklentilere neden olabilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Ailesinden yeterli düzeyde sevgi görülmemesi saplantılı bağlanmaya neden olabilmektedir (Landy, 2002).

2.2.2.5. Kayıtsız Bağlanma Stili

Kayıtsız bağlananlar, kendisini pozitif biçimde değerlendirirken başkalarını olumsuz olarak değerlendirirler. Bu bireyler, özsaygılarının yüksek olması, sevildiklerine inanmaları ve bağımsızlıklarını korumaları nedeniyle kendilerine yönelik olumlu bir algıya sahiptirler. Ancak, başkalarına güvenmedikleri, duygularını paylaşmak istemedikleri ve yakın ilişkilerden kaçındıkları için başkalarına yönelik olumsuz bir algıya sahiptirler. Olumsuz algı nedeniyle kayıtsız bağlanan bireyler, sosyal destek aramazlar ve yakın ilişki kurmaya gerek duymamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Sümer ve Güngör, 1999).

2.2.2.6. Korkulu Bağlanma Stili

Korkulu bağlanma stilinde kişi hem kendisini hem de başkasını olumsuz biçimde değerlendirmektedir. Bu bireyler, kendilerini ve başkalarını sevgiye layık görmezler. Başkalarıyla iletişime girmekten kaçınır ve reddedilmeye karşı savunma mekanizması olarak bu davranışı sergilerler. Korkulu bağlanma stili, Hazan ve Shaver (1987) tarafından iki alt tipe ayrılan bağlanma modelinin korkulu-kaçınan bağlanma alt tipine karşılık gelmektedir. Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerden kaçınarak reddedilme korkularıyla mücadele etmektedir (Surcinelli, Rossi, Montebanocci ve Baldaro, 2010).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutarsız ve yetersiz davranması nedeniyle korkulu bağlanmanın oluştuğu öne sürülmektedir (Keskin ve Çam, 2007).

2.2.3. Yetişkinlerde Bağlanma

Bağlanma, bireyin yaşamı boyunca sürdürdüğü ve başkalarıyla kurduğu duygusal ilişkileri şekillendiren bir süreçtir. Bu süreç, doğumdan itibaren anne ile bebek arasındaki etkileşimle başlar ve bireyin sosyal davranışını ve anlayışını geliştirmektedir. Bebek, annesinin ilgisine ve bakımına ihtiyaç duyar, ancak zamanla yabancılarla da iletişim kurmayı öğrenmektedir. Bir yaşına geldiğinde, bebek sosyal iletişime hazır hale gelir ve iki yaşından itibaren de eğitim, yaşam deneyimi ve diğerlerinin ihtiyaçlarına karşı duyarlılık gibi konularda gelişim göstermektedir. Çocuk büyüdükçe, kendini fark etme ve insan ilişkilerini anlama becerisi kazanmaktadır (Graham ve Crow, 1973). Anneyle çocuğun kurduğu güvene dayalı ilişkiler, başkalarıyla uyumu olumlu etkilerken, kişinin hayatı boyunca sürdürülür. Bu bağın niteliği, bireyin yetişkinlikte kuracağı yakın ilişkilerin kalitesini de belirlemektedir. Eğer bu bağ güvenli ve olumlu ise birey çocuklukta akranlarıyla ergenlikte ve yetişkinlikte de romantik partnerleriyle daha tatmin edici ilişkiler kurabilmektedir. Kurulan bağ güvensiz ve olumsuz ise birey sonraki ilişkilerinde de sorunlar yaşanabilmektedir (Waters ve diğerleri, 2000).

Kurulan ilişki, bireyin içsel çalışma modeli olarak adlandırılan, kendisi ve diğerleri hakkındaki inanç ve beklentilerini oluşturmaya yardımcı olur (Steinberg, 2007). Bu nedenle çocukluk dönemindeki bağlanma ilişkileri, yetişkinlik dönemindeki ilişkiler için önemli bir temel oluşturmaktadır. Bağlanma ilişkisi, bebeklik döneminde tek yönlü ve fiziksel ihtiyaçlara dayalıyken, yetişkinlik döneminde karşılıklı ve duygusal ihtiyaçlara dayalıdır. Bu dönemde, bireyler romantik partnerlerini bağlanma figürü olarak görebilir ve onlardan rahatlama ve güvenlik beklenebilir (Ainsworth, 1989; Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Çocukluk döneminde annelerinden yeterli ilgi ve şefkat alamayan bireyler, ileride güvensiz ve endişeli bir yaşam sürme riski taşırlar. Bu bireyler, gelecekteki ilişkilerinde de bağlanma sorunları yaşayabilirler. Örneğin, ebeveyn veya eş olma becerileri zayıf olabilir veya ilişkilerinde aşırı bağımlı veya kaçınmacı davranışlar sergileyebilirler (Fraley ve Shaver, 2000). Buna karşılık çocuklukta güvenli bağlanma geliştiren bireyler, yetişkinlikte de

sağlıklı ve mutlu ilişkiler kurma potansiyeline sahip olduğu ifade edilmektedir (Ainsworth, 1989). Bireyler, kendilerini güvende hissetmek için zor zamanlarda güvenebilecekleri kişileri bulmaya çalışırlar. Bu ihtiyaç, çocuklukta olduğu gibi yetişkinlikte de devam ederken, yetişkinlikte cinsel ihtiyaçlar da ön plana çıkmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994).

Yetişkinlikteki bağlanma stilleri sadece romantik ilişkilerde değil, diğer sosyal ilişkileri de önemli ölçüde etkilemektedir. Weiss (1991), yetişkinler arasındaki bazı ilişkilerin, çocukluk bağlanma özelliklerini yansıtabileceğini ancak tüm yetişkin ilişkilerinin bağlanma özellikleri göstermeyebileceğini belirtmiştir. Bağlanma özellikleri gösteren ilişkileri yetişkin bağlanması, sosyal ağlara dayalı ilişkileri ise topluluk ilişkileri olarak adlandırmıştır. Yetişkin bağlanması, ikili ilişkiler, çocuklara yapılan ebeveyn yatırımları, terapist-danışman ilişkileri ve ebeveynlerle sürdürülen çocuksu bağlar gibi ilişkileri kapsamaktadır. Topluluk ilişkileri ise iş arkadaşları, arkadaşlar veya akrabalar gibi ilişkileri içermektedir.

Yetişkinlikteki bağlanma stilleri, çocuklukta olduğu gibi üç ana kategoriye ayrılabilir. Güvenli bağlanan yetişkinler, partnerlerine güvenir, ilişkilerinde yakınlık kurar ve aşkı olumlu bir duygu olarak yaşarlar. Kaygılı/kararsız bağlanan yetişkinler, partnerlerine güvenmekte zorlanır, ilişkilerinde takıntılı, kıskanç ve duygusal dalgalanmalar gösterirler. Kaçınan bağlanan yetişkinler, partnerlerine güvenmez, ilişkilerinde yakınlıktan kaçınır ve aşkı olumsuz bir duygu olarak algırlar (Hazan ve Shaver, 1987).

Yetişkinlikteki bağlanma stillerinin, bireylerin kendilik ve öteki algılarını nasıl etkilediği de araştırılmıştır. Kobak ve Sceery (1988), güvenli bağlanan yetişkinlerin kendilerini sakin ve diğerlerini destekleyici olarak gördüklerini, kaçınan bağlanan yetişkinlerin kendilerini duygusal olarak istikrarlı ancak diğerlerini destekleyici olmayan olarak gördüklerini, kaygılı bağlanan yetişkinlerin ise kendilerini duygusal olarak sıkıntılı ancak diğerlerini destekleyici olarak gördüklerini bulmuşlardır.

2.2.4. Bağlanma Stilleriyle İlgili Yapılan Araştırmalar

Kobak ve Hazan (1991) araştırmasında, bireylerin eşlerine ve kendilerine olan güven duygularının, içselleştirilmiş çalışan modeller olarak adlandırılan zihinsel yapılarla ilişkili olduğu ve evlilik kalitesini etkilediğini belirtmiştir. Buna göre güvenli bağlanan bireylerin, evliliklerinde daha uyumlu ve yapıcı bir tutum sergilediği tespit edilirken; güvensiz bağlanan

bireylerin ise evliliklerinde daha sorunlu ve çatışmalı bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca evlilik uyumunun hem eşlerin bağlanma stilleriyle hem de iletişimdeki açıklıkla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bağlanma stillerinin, ilişkilerdeki çatışmaların nasıl yönetildiği üzerinde de önemli bir etkisi vardır. Güvensiz bağlanan bireylerin, ilişkilerinde daha duygusal ve saldırgan davrandığı, eşlerinin davranışlarını ise daha olumsuz yorumladıkları saptanmıştır. Güvenli bağlanan bireylerin ise eşlerinin davranışlarına daha olumlu anlamlar yüklediği ve daha az çatışma yaşadıkları belirlenmiştir (Feeney, 2002).

Unger ve De Luca (2014) araştırmasında çocukluğunda fiziksel istismara uğrayan yetişkin bireylerin, kaçınan bağlanma stiline daha yatkın olduklarını, ebeveyn ihmaline maruz kalanların ise kaygılı bağlanma stilini daha yatkın olduğunu belirlemiştir. Sumbaş ve Sezer (2017) araştırmasında güvenli bağlanan bireylerin okul başarılarının, güvensiz bağlananlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca güvenli bağlanmanın, bireylerin olumlu benlik algısını ve umut düzeyini artırdığı saptanmıştır.

Yapılan bir başka çalışmada güvenli bağlanan bireylerin kendilerine güvenmeleri, başkalarını duyarlı olarak algılamaları ve duygularını etkili bir şekilde düzenlemeleri sayesinde, eşlerine duyarlı bir şekilde bakım verebildiği tespit edilmiştir. Kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyi yüksek olan bireylerin ise eşlerine duyarlı bakım vermek için gerekli olan beceri ve kaynaklardan yoksun olabileceği bildirilmiştir. Kaygılı bağlananlar, kendi ihtiyaçlarını ön planda tutarken, kaçınan bağlananlar ise başkalarını genellikle tepkisiz ve güvenilmez görmektedir. Bu durumlar ise bireylerin eşlerine karşı bir yakınlık ve bağlılık hissi geliştirmelerini zorlaştırmaktadır (Collins, Guichard, Ford ve Feeney, 2006).

Bağlanma stillerinin annelerle ve kardeşlerle uyumunun incelendiği çalışmada, güvensiz bağlanan çocukların kardeşleri ile bağlanma stili uyumunun %43 olduğu, güvenli bağlananların ise bağlanma stili uyumunun %57 olduğu belirlenmiştir. Güvensiz bağlanma stili ile ebeveyn baskısı arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Bunlara ek olarak çocukların bağlanma stili ile annelerin stres düzeyi arasında anlamlı ilişki belirlenmemiştir (Werner, Zahn, Titze, Walitza ve Zulauf-Logoz, 2015).

Ergün (2019) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada romantik ilişkilerinde oluşan bağlanma kaygısının, ebeveynin aşırı ilgi ve korumasıyla ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Elde edilen bir diğer sonuca göre romantik ilişkide bağlanmanın, babaya bağlanmayla ilişkili olmadığı bildirilmiştir. Yapılan bir başka çalışmada güvensiz bağlanan

çocukların, annelerin endişe, içe dönük ve kontrolcü kişilik özelliği düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Annelerin bağlanma stili ile çocukların bağlanma stili arasında da anlamı ilişki olmadığı belirlenmiştir (Görgü, 2018).

Giuseppe ve arkadaşları (2018) araştırmasında güvenli bağlanan bireylerin, duygu düzenleme becerisinin yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Güvensiz bağlananların duygu düzenleme becerisi düşük düzeydeyken, esneklik becerilerinin de düşük olduğunu bildirilmiştir. Kelly ve Dupasquier (2016) gerçekleştirdiği çalışmada ebeveynleriyle olumlu ilişki geliştiren üniversite öğrencilerinin, sosyal güven duygularının, öz anlayış kapasitesi ve öz anlayış görme düzeylerinin yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir.

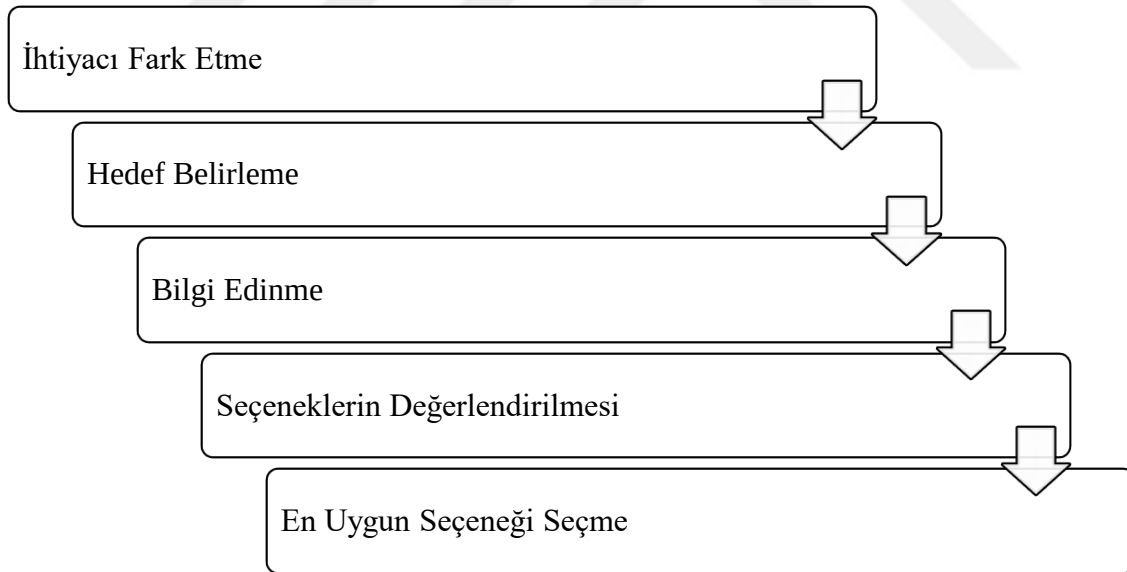
Tani, Castagna ve Ponti (2018) araştırmasında annelerin, kendi annesiyle kurduğu ilişkinin, doğum öncesi ve sonrasında bebeklerine bağlanma düzeylerini nasıl etkilediğini incelemiştir. Araştırmada doğum öncesi, annelere bağlanma envanterleri uygulanırken, doğum sonrası ise annelerin bebeklerine gösterdikleri bakım ve bağlanma davranışları gözlem yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda kendi annesiyle olumlu ilişki kuran annelerin, çocuklarıyla sağlıklı ilişki kurarak güvenli bağlanma geliştirdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bu annelerin çocuklarının bakımını daha nitelikli yerine getirdiği saptanmıştır.

Yapılan bir başka çalışmada da kaçınan bağlanma ile yalnızlık arasında pozitif yönde ilişki belirlenirken, güvenli bağlanma ile yalnızlık arasında negatif yönde korelasyon saptanmıştır (Suri, Garg ve Tholia, 2019). Fernandes ve arkadaşları (2020) araştırmasında güvenli bağlanma gerçekleştirilen bireylerin sosyal ilişkilerinin daha başarılı olduğunu, sosyal becerilerinin ise yüksek düzeyde olduğunu bildirmiştir. Sugishita ve Kitagawa (2019) araştırmasında doğum öncesinde uygulanan bir müdahale programının, annelerin doğum öncesi ve sonrasında depresyon ve bebeklerine bağlanma düzeyleri üzerindeki etkisini deneysel olarak test etmişlerdir. Araştırmaya 85 anne katılmıştır (kontrol grubu: 47, deney grubu: 38). Deney grubundaki annelere, gebelik süresince bebekleriyle ilgili duygu ve düşüncelerini yazmaları için cenin günlüğü verilmiştir. Kontrol grubuna ise herhangi bir müdahale yapılmamıştır. Araştırma sonucunda, deney grubundaki annelerin doğum öncesi ve sonrasında depresyon düzeyleri, kontrol grubundakilere göre anlamlı derecede düşük, bebeklerine bağlanma düzeyleri ise anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

2.3. Karar Verme

Sosyal bir varlık olan insanlar, başkalarıyla sürekli iletişim halindedir. Kurulan bu iletişimde, bireyler çeşitli problemlerle sıkıntılarla ve sorunlarla karşılaşması olağan bir durumdur. Yaşanabilecek sorunların üstesinden gelebilmek, sosyal ilişkileri sürdürmek ve korumak için birtakım çözümler ve seçenekler üretilmektedir. Bireylerin seçenekler arasından en uygun olanını tercih etmesi, bireyin bilişsel süreçlerini kullanmasını ve ihtiyaç duyduğunda bir seçeneğe karar vermesini gerektirmektedir (Güçray, 1998).

Karar verme, bireyin bir ihtiyacı karşılamak için hedeflerini belirleyip, bunlara ulaşmak için gerekli bilgileri elde etmesi, değerlendirmesi ve en uygun seçeneği tercih etmesini açıklayan davranışsal bir süreçtir. Bu süreç, bireyin karşılaştığı bir ihtiyacı belirlemesi, bu ihtiyacı gidermek için ulaşmak istediği hedefleri saptaması, bu hedeflere ulaşmak için gerekli bilgileri toplayıp analiz etmesi ve mevcut seçenekler arasından en uygun olanını seçmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Güçray, 2001).

(Güçray, 2001)

Karar verme süreci, bireyin karar vermeyi gerektiren bir durumu fark etmesiyle başlar ve duruma uygun bir karar verip, bunu uygulamasıyla son bulmaktadır (Alver, 2004). Yapılan bir başka tanımda ise karar verme, olayların olasılıklarını hesaplayarak, birden fazla seçenek arasından birini tercih etme yeteneği, süreci veya yöntemidir (Budak, 2005). Yapılan tanımlardan yola çıkarak, karar verme, bir veya daha fazla seçenek arasından en uygun olanını seçme eylemi olarak tanımlanabilir (Güzeller, 2021).

Karar verme süreci, bireyin bilişsel, duygusal ve davranışsal yönlerini içeren bir yapıya sahiptir. Ayrıca bireyin seçim yapma ve sorumluluk alma gibi psikolojik değişkenlerle de ilişkilidir. Bu nedenle bireylerin yaşadıkları olaylar veya durumlar karşısında, kişisel yetkinliklerini nasıl kullandıkları ve hangi kriterlere göre en uygun seçeneği belirledikleri önemli bir araştırma alanıdır (Tosun ve Altun, 2017).

Karar verme davranışı, bireyin karşılaştığı bir problemi çözmek için uygun bir seçim yapmasıdır. Bu davranışın gerçekleşebilmesi için üç temel koşul vardır. Bunlar, problemi fark etmek, problemi çözebilecek alternatifleri belirlemek ve değerlendirmek ile en uygun alternatifi seçmektir. Bu koşullar, karar verme sürecinin basit aşamaları olarak tanımlanmaktadır (Tosun ve Taşkıran, 2017). Karar verme, bireyin yaşamının her alanında karşılaştığı konu ve sorunları içermektedir. Karar verme süreci basit ve kolay görünse de aslında karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin ilk adımında, bireyin karar vermeyi gerektiren bir zorlukla karşılaşması ve bunu fark etmesi söz konusudur. Sonraki adımlarda birey bu zorluğu aşmak için alternatifler üretmekte, bunları değerlendirmekte ve son olarak en uygun olanı özgürce seçmektedir (Kuzgun, 2006). Karar verme davranışında, bireyin sınırlı kaynaklarını en verimli şekilde kullanması, rekabet ortamında avantaj sağlamasına yardımcı olmaktadır (Miller, Hickson ve Wilson, 2002).

Karar verme, bireyin mutlu ve kaliteli bir yaşam sürmesi için gerekli becerilerden birisidir. Karar verme süreci, bireyin karar vermeyi gerektiren durumları anlaması ve bu durumlara uygun olarak ne zaman ve nasıl karar vereceğini saptaması şeklinde işlemektedir (Alver, 2004). Karar verme, bireylerin yaşamında önemli ve kritik bir öneme sahiptir. Bireyler, yaşamlarının her alanında farklı durumlarla karşılaşmakta ve karar vermek zorunda kalmaktadır. Günlük yaşamımızda, çok sayıda seçenekle karşılaşırken, seçeneklerin arasında birçok belirsizlik bulunmaktadır. Belirsizlikler arasından yapılan seçimler ve alınan kararlar, yaşamımızı düzene sokmaktadır (Avşaroğlu ve Üre, 2007). İnsanların bilinçli veya

bilinçsiz olarak gerçekleştirdikleri tüm davranış ve eylemler, aslında birer karar verme şekli olarak ele alınabilir. Alınan kararların doğru ve uygun olması olumlu sonuçlara imkân tanırken, yanlış karar verilmesi ise bireyin mutsuz olmasına neden olabilmekte ve yaşamını da olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Demir ve Kartal, 2020).

Karar verme sürecinin başarılı olabilmesi, bireyin kullandığı karar verme stratejilerine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bireyler, tüm seçeneklerin artı ve eksi yönlerini göz önünde bulundurarak, mantıklı karar verme stratejilerini tercih edebilmekte ya da seçenekleri yeterince düşünmeden, duygusal kararlar alabilmektedir. Bazı bireyler ise başkalarının görüşüne veya yardımına başvurmadan, bağımsız kararlar verebilmektedir. Verilen kararlarda, bazı durumlarda tutarsızlık ve memnuniyetsizlik belirtileri görülebilmektedir (Kuzgun, 1992). Mantıklı karar verme stratejisinin dışında, bireylerin seçenekleri incelemeyen veya kararsız kalarak bir seçim yapmaları, bilinçli karar verme yeteneğinden yoksun olduklarını gösteren savunma mekanizmaları olduğu ifade edilmektedir (Vennum ve Fincham, 2011).

Bireyin karşılaşılabileceği sorunlara yönelik olarak nasıl karar vermesi gerektiği incelendiğinde, yaşanan sorunlara yönelik bilgi düzeyinin yüksek olmasının karar verme üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Sahip olunan bilgi düzeyi arttıkça doğru ve uygun karar verme becerilerinde de artış olmaktadır. Bireyin uygulayacağı çözümler hakkında fikir sahibi olması, uyguladığı çözüm yollarının risklerini de göz önünde bulundurmasını sağlamaktadır (Karakaş, 2020).

Sergilenen davranışlardan yola çıkarak, dört temel karar verme stili tanımlanmıştır (Scott ve Bruce, 1995). Bu karar verme stilleri aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

1. Rasyonel karar verme stili, karşılaşılan problemleri çözebilmek amacıyla mantıklı seçeneklerin araştırılıp değerlendirilmesidir.
2. Sezgisel karar verme stili, bireylerin duygularına ya da önsezilerine güvenerek karar vermesidir.
3. Bağımlı karar verme stili, bireylerin çevresi, ailesi veya toplumun görüşü ve yönlendirmesi doğrultusunda karar vermesidir.
4. Kaçınma karar verme stili, karşılaşılan problemler karşısında karar vermekten kaçınılmasıdır.

Bireyler yaşamları boyunca pek çok karar verme durumuyla karşılaşmaktadırlar. Bu kararlar, bireyin hayat görüşü, tutumları ve değerleriyle ilişkilidir. Bu nedenle bireyler her zaman objektif ve sağlıklı kararlar alamayabilirler. Bu olasılıklar göz önüne alınarak, bireyin karar verme becerisi, inanç ve değerlerini de dikkate alacak şekilde geliştirilmelidir. Karar verme davranışı, öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir beceridir (Özkan, Gündoğan ve Eldeleklioğlu, 2016).

Karar verme davranışları, romantik ilişki üzerinde de etkili olabilmektedir. Romantik bir ilişkiyi mutlu bir şekilde devam ettirmek, normal koşullarda bile zor bir iştir. Romantik ilişkiyi devam ettirebilme becerisi olmayan, aceleci kararlar alan ve sağlıklı iletişim kuran bireyler, mutsuz bir ilişkiye neden olabilirler (Duran ve Hamamcı, 2010). İlişkide karar verme davranışı, çiftler arasında farklılık gösterebilir. Bazı çiftler, birbirlerini tanımaya öncelik verirken bazı çiftler ise karar verdikten sonra birbirlerini tanımaya çalışabilmektedir (Priem, Bailey ve Steuber Fazio, 2015).

Birey, karar verme konusunda belirsizlikle başa çıkabilmeli, beyninin tüm potansiyelini kullanmalı ve esnek olabilmelidir. Romantik ilişkilerde karar verirken, bireyler daha duyarlı ve hassas olmak zorunda kalabilmektedir. Bu karar davranışının en iyi örneklerinden biri, evlilik kararının alınması ve evlilik öncesi kurulan ilişkilerdir. İlişkide karar verme, bireylerin ilişkilerinin seyrinde yapmaları gereken seçimleri kapsamaktadır. Bu sebeple evlilik öncesi ilişkiler, kendine has bir karar verme sürecine sahipken (Tosun, Yazıcı ve Altun, 2017) güven kavramı bu süreci etkileyen önemli bir değişkendir (Hardy ve diğerleri, 2015).

2.3.1. Karar Verme Modelleri ve Kuramları

Araştırmanın bu bölümünde karar verme modelleri ve kuramları açıklanmıştır.

2.3.1.1. Fayda Kuramı

Baron (1994) karar verme kuramını, kişinin durumdan en çok kazanç sağlayacak ve en az kayıp verecek şekilde seçim yapabilmesine olanak tanıyacak bir temel üzerine inşa etmiştir. Bu kuram, insanların karar verirken hangi seçeneğin kendilerine en çok fayda sağlayacağını

nasıl belirleyeceklerine dair bir rehberlik sunmayı amaçlamıştır (Baron, 1994). Bu kuram üç boyutta incelenmiştir. Beklenen fayda kuramı, çoklu yüklemeli fayda kuramı ve faydacılıktır. Beklenen fayda kuramı, kişinin karşılaştığı bir durumda veya olayda alması gereken kararın, yararlı veya zararlı olabilecek sonuçlarıyla ilişkilidir. Seçilen kararın olası sonuçlarını göz önüne alınması ve en faydalı olanını tercih edilmesi son derece önemlidir (Baron, 2000).

Çoklu yüklemeli fayda kuramında, bireyin farklı amaçlardan bir tanesini seçilmesi söz konusudur. Verilen kararın sonuçlarının, ulaşmak istenen amaca uygun olarak değerlendirilmesi ve kararına bir değer biçilmesi gerekmektedir. Buna göre bireyin amacına ve değerlerine göre seçim yapılmaktadır. Faydacılık ise bireyin amaçlarının çatıştığı durumlarda aldığı kararlarla ilişkilidir. Bu noktada en faydacı karar, birey için en çok kazanç getiren karar olarak ele alınmaktadır (Baron, 2000).

2.3.1.2. Çatışma Kuramı

Karar verme süreci, günümüzde giderek karmaşıklaşan ve çatışma içeren bir süreç haline gelmiştir. Karmaşık karar verme süreci, bireyleri zorlamakta ve stresli bir duruma sokmaktadır (Janis ve Mann, 1977). Bireyler, karşılırlarına çıkan seçenekleri ve sonuçlarını düşünürken psikolojik baskı ve stres hissedebilirler (Atsan, 2017). Bu kurama göre çatışmasız bağlılık, çatışmasız değişim, savunucu kaçınma, aşırı uyarılmışlık ve ihtiyatlı seçicilik olmak üzere beş karar alma stili bulunmaktadır (Janis ve Mann, 1976; Mann, Beswick, Allouache ve Ivey, 1989). Buna göre:

Çatışmasız Bağlılık: Çatışmasız bağlılık stilinde en düşük düzeyde stres yaşanırken, alınan kararda herhangi bir risk olmaması, alınan karara bağlılığı artırmaktadır.

Çatışmasız Değişim: Kişinin mevcut sisteminin değişmesi riskli, değişmemesi riskli olmayan bir durumda seçenekleri göz önüne almadan karar verdiği, karar alma stildir. Bu kararda en çok önerilen ve en önemli karar seçilmektedir. Çatışmasız değişim karar alma stilinde en düşük düzeyde stres yaşanabilirken, hiç stres yaşanmadığı durumlarda olabilmektedir. Çatışmasız bağlılık ile çatışmasız değişim, önemsiz karar almalarda bireyin daha düşük düzeyde stres yaşamasına imkân tanımaktadır. Fakat bu durum önemli kararların alınacağı durumlarda yetersiz kalabilmektedir.

Savunucu Kaçınma: Birey, karar almayla ilgili çok fazla çatışma yaşarsa bu kararı erteleyebilmekte, başkasına yetkisi verebilmekte veya sorumluluğu başkasına atabilmektedir. Savunu kaçınma karar alma stilinde, bireyler yüksek düzeyde kaygı yaşayabilmektedir.

Aşırı Uyarılmışlık: Bu karar alma stilinde zaman kavramı bireyleri panik haline sürükleyebilmektedir. Ortaya çıkacak panik hali bireylerin gerekli değerlendirmeleri yapmadan en az zarara sebep olabilecek bir karar vermelerine yönlendirebilmektedir. Ortaya çıkan bu süreçte yüksek düzeyde stres yaşanmaktadır.

İhtiyatlı Seçicilik: İhtiyatlı seçicilik karar alma stilinde bireyler, karşılaştığı durumla ilgili tüm bilgileri toplamakta ve seçeneklerini dikkatli biçimde incelemektedir. Bireyin topladığı bilgilerle gerekli değerlendireme yapıldıktan sonra en uygun olan karar verilmektedir. Bu aşamada karar verilirken ölçülü davranılmaktadır. Bireyin yeteri kadar zamanı olması, en uygun kararın verilmesini kolaylaştırmaktadır. İhtiyatlı seçicilik, hızlı karar verilmesi gereken durumlara çok uygun değildir.

Karar verme stilleri uyumlu ve uyumsuz olarak iki grupta incelenmektedir. Uyumlu karar vermede bireyler sağlıklı kararlar alabilirken, ihtiyatlı seçicilik bu karar verme stili arasında gösterilmektedir. Uyumsuz karar vermeyse bireyin stres altında kaldığı durumlarda daha fazla gözlenirken bu karar verme stillerine çatışmasız değişim, aşırı uyarılmışlık ve savunucu kaçınma örnek olarak gösterilebilir (Mann ve diğerleri, 1997).

2.3.1.3. Gelatt Karar Verme Modeli

Karar verme süreci, Gelatt (1962) tarafından yordayıcı sistem, değer sistemi ve karar sistemi olmak üzere üç sisteme ayrılmıştır. Bu sistemler, karar veren kişinin eylemlerinin sonuçlarını, değerlerini ve önceliklerini dikkate almasını sağlar. Karar verme sürecinin ilk adımı, yordayıcı sistemdir. Bu sistemde, kişi eylemlerinin olası sonuçlarını ve bunların gerçekleşme olasılıklarını düşünmekte ve bilgi toplamaktadır. Bu bilgiler, karar verme sürecinin ikinci adımı olan değer sistemine aktarılır. Bu sistemde, kişi eylemlerinin sonuçlarını kendi değerleriyle karşılaştırmakta ve bunlara bir değer atamaktadır. Bu değerler, karar verme sürecinin son adımı olan karar sistemine gönderilmektedir. Karar sisteminde bireyler, eylemlerinin sonuçlarının önceliklerini belirlemekte ve en uygun olanı

seçmektedir. Gelatt karar verme modeli, kişinin doğru karar verebilmesi için doğru bilgilere ihtiyacı olduğunu varsaymaktadır. Kişinin bilgi düzeyi arttıkça, karar verme kalitesi de artmaktadır. Bu noktada bireyler, bilgilerini sürekli güncellemesi gerektiğini de unutmamalıdır. Çünkü karar verme ortamı sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Bu nedenle kararlar esnek tutmalı ve gerektiğinde yenilenebilmelidir (Gelatt, 1989).

2.3.1.4. Bilişsel GÜDÜ Kuramı

Güdü, insanların eylem, düşünce ve duygu üretmelerini sağlayan içsel bir kuvvettir. Bu kuvvet, sürdürülebilir, yönlendirilebilir ve enerji doludur (King, 2011). İnsanların nelerden motive olduğunu anlamak için bilişsel güdü kuramı, insanların düşüncelerini, tutumlarını ve inançlarını incelemiştir. Bu kurama göre insanlar kendi içlerinde tutarlı olmaya çalışmaktadır (Festinger, 1957). İnsanlar, bilinçli bir şekilde bir amaç belirlerler ve bu amaca ulaşmak için planlar yaparlar. Bu planların riskleri ve olasılıkları bellidir. İnsanlar, amaca ulaşmak için hangi davranışları sergilemeleri gerektiğinin farkındadır, bu amaç ve davranışları belirlerken insanların dünyaya nasıl baktıkları ve dünyayı nasıl algıladıkları oldukça önemlidir (Baron, 2000). İnsan davranışları çeşitli amaçlar, gereksinimler ve bunların altında yatan bilişsel süreçlerle ilişki içerisinde. GÜDÜlenme davranışı da bilişsel unsurları temel alarak, alternatifler arasından seçim yapma eylemidir (Morgan, 1993).

2.3.1.5. Öz Düzenleme Modeli

Karar verme becerisi, Byrnes (1998) tarafından geliştirilen Öz Düzenleme Modeli ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu model, mevcut karar verme kuramlarının yetersiz kaldığı noktalarda devreye girdiği savunulmuştur. Doğru karar veren bireylerin daha başarılı olduğunu savunan öz düzenleme modeli, karar verme becerisinin yaşla birlikte nasıl geliştiğini ve neden bazı insanların diğerlerinden daha iyi karar verdiğini belirtmektedir (Byrnes, 2005).

Öz düzenleme modeli, karar verme becerisinin gelişimini açıklamak için çocukluk ve ergenlik dönemlerini incelemektedir. Çocuklar, doğduklarında öz düzenleme becerilerine

sahip değilken, ergen bireylerin hedefini yeterince düzenlemediği belirtilmektedir. Fakat yaşla birlikte doğru karar verebilen ebeveyn ve öğretmen gibi kişiler model alınmakta ve böylelikle karar alma becerileri gelişebilmektedir (Byrnes, 2005).

2.3.2. Karar Vermeyi Etkileyen Faktörler

Bireyin içinde bulunduğu sosyal faktörler, karar verme davranışını etkileyebilmektedir. Bireylerin kendisini sorumlu hissettiği çevresinin var olması karar verme davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Bireylerin karşılaştıkları özel karar verme problemlerinde, hangi faktörlerin etkili olacağı, üç temel faktör olarak sınıflandırılabilir. Bu üç temel faktör; bireyin kişilik özellikleri, karar verilecek olan problemin özelliği ve sosyal koşulların özelliği olarak belirlenmiştir (Payne, Payne, Bettman ve Johnson, 1993).

Bireylerin yaş faktörü karar verme becerileri üzerinde etkili olmaktadır. Yaşla birlikte deneyimin artması daha dikkatli ve temkinli kararlar verilmesine imkân tanıyabilmektedir. Yaşın çok ilerlemesiyle duygusal ve bilişsel sistemi zarar görmesi, karar vermeyi karmaşık ve zor hale getirebilmekte ve yanlış kararlar verilmesine yol açabilmektedir (Finucane, Mertz, Slovic, ve Schmidt, 2005).

Karar verme zaman, maddi durum, fiziksel şartlar, seçeneklerin sayısı ve benzerliği gibi faktörlerden etkilenmektedir. Zaman konusunda sorunu olmayanlar, seçenekler ve sonuçlar üzerinde daha fazla düşünebilirken, sağlıklı kararlar alabilmektedir. Zamanı olmayan bireyler ise aceleci ve plansız karar verme eğilimindedirler. Bu da sağlıklı kararlar alamamalarına neden olmaktadır. Kararın maddi koşulları ve fiziksel şartları da karar vermede rol oynamaktadır. Verilecek kararın alternatiflerinin çok ve yakın olması da karar verme üzerinde etkili olabilmektedir (Dülger, 2008).

Kişinin karar vermesi, deneyimlerinden, geçmiş yaşantılarda, aileden ve çevreden önemli ölçüde etkilenmektedir. Bireyin deneyimleri vereceği kararları şekillendirmektedir. (Sternberg, Sternberg, ve Mio, 2012). Belirsizlikler arasından yapılan seçimler ve alınan kararlar, yaşamımızı düzene sokmaktadır. Karar verme becerisi, bireyin yetiştirildiği çevre, sosyal etkileşim düzeyi, sosyal çevre ve kişilik özelliklerinden etkilenmektedir (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Bunlara ek olarak bireyin çevresinde bulunan kişilerin deneyimleri de bazı sonuçların öğrenilmesini sağlarken, karar vermeyi önemli biçimde etkilemektedir. Daha

önce verilen kararlar olumlu sonuçlanmışsa bunlar hatırlanır ve benzer durumlarda yine benzer kararlar verilir (Schultz ve Schultz, 2011).

Karar verme üzerinde etkili olan bir diğer değişken ise strestir. Stres, dikkatin dağılmasına sebep olurken, seçenekleri değerlendirmeden karar vermeye neden olabilmektedir. Karar verirken bireylerin kendisine aşırı güvenmesi, hatalı karar verilmesine neden olabilmektedir. Özgüvenin çok yüksek olması, seçeneklerin sağlıklı değerlendirilmesini engelleyebilirken bireyin yalnızca kendi düşüncesine önem vermesine neden olmaktadır (Strenberg, Sternberg ve Mio, 2012).

Bireyler verdiği kararları, bilinçli ve sağlıklı verdiğini sansa bile verilen kararlar bireylerin bilişsel önyargılarına göre şekillenmektedir (Kahneman ve Frederick, 2005). Sezgilerle ve önyargılarla verilen kararlar her ne kadar bilişsel yükü azaltsa da bu durum kararların yanlış olma ihtimalini artırmaktadır (Sternberg, Sternberg ve Mio, 2012). Karar verme, stres, kişisel farklılıklar, yaş, sosyoekonomik düzey, bilişsel yetenekler, bireysel inanç ve bağlılıklar gibi etmenlerden de etkilenir (Cambaz, 2019).

2.3.3. Karar Vermeyle İlgili Yapılan Araştırmalar

Üsküp-Koca (2017) araştırmasında üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu ile karar verme stratejisi ilişkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda yaş, cinsiyet ve ekonomik durumun karar verme stratejileri üzerinde anlamlı etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca romantik ilişki yaşayanların, romantik ilişki yaşamayanlara kıyasla mantıklı karar verme stratejisini daha fazla kullandığı saptanmıştır. Yapılan bir başka araştırmada bekar öğrencilerin eş seçimine önem verdiği kriterlerin incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin, eş seçiminde en çok sevgi, aile ve karakter faktörlerine göre karar verdikleri tespit edilmiştir (Tüzemen ve Özdağoglu, 2007).

Yapılan bir başka araştırmada ilişkide karar verme becerilerinin, ilişki kalitesi, bağlılık ve sadakatsizlik üzerindeki etkisi incelenmiştir. Katılımcılardan elde edilen bulgulara göre ilişki durumundan bağımsız olarak, düşünceli ve net bir karar verme sürecine sahip olan bireylerin partnerlerine daha bağlı ve ilişkilerinden daha memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Bu araştırma ilişkilerde karar vermenin ilişki doyumunu etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir (Owen, Rhoades ve Stanley, 2013).

Gençlerle yürütülen araştırmada karar verme becerilerinin, ilişki güveni ve doyumunu yordama düzeyi incelenmiştir. Araştırma sonucunda karar verme ve ilişki güveninin hem kadınlar hem de erkekler açısından ilişki doyumunu pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Çalışmada erkeklerin kadınlardan daha yüksek memnuniyet düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir (Yoshida, 2013).

Yetişkin çiftlerle yürütülen araştırmada eşlerin karar verme becerisi alt boyutu olan uyarı sinyalleri ile medeni güven ve problem çözme becerisi ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ilişkiye yönelik bilgi sahibi olmanın, ilişkiyi değerlendirme ve sürdürmeyi olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca, erkeklerin ve kadınların ilişkilerindeki uyarı işaretlerine dikkat etmelerinin ve yapıcı problem çözme becerilerini kullanmalarının evlilik içi güveni arttırdığı saptanmıştır. Bu araştırma, bireylerin ilişkilerinin geleceği hakkında karar verirken ilişkilerini değerlendirmelerinin ve seçimlerine uygun davranışlar sergilemelerinin ilişkilerini güçlendireceğini göstermektedir (Hardy ve diğerleri, 2015).

Üniversite öğrencilerinin bağıllık düzeylerini etkileyen faktörlerin incelendiği araştırmada irrasyonel ilişki inançları, tehlike bilgisi, güven ve ilişki doyumunun etkisi incelenmiştir. Katılımcılardan elde edilen bulgular doğrultusunda romantik ilişki yaşayan gençlerin, bağıllık ile güveni ve ilişki doyumu arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir. Bağıllık ile tehlike bilgisi arasında ise negatif yönde korelasyon bulunmuştur. Ayrıca ilişki güveni ve irrasyonel ilişki inançlarının, ilişki doyumunu pozitif yönde etkilediğini saptanmıştır. Son olarak ilişkide karar vermeyi etkileyen değişkenlerden tehlike bilgisi ve ilişki güveninin, irrasyonel ilişki inançları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiye kısmi aracı olduğu belirlenmiştir (Çürükvelioğlu Köksal, 2019).

Güzeller (2021) araştırmasında üniversite öğrencilerinde ruminasyon, eşli ruminasyon ve duygu düzenleme becerilerinin ilişkide karar verme becerileri ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda eşli ruminasyon ve bastırmanın, ilişkide karar verme becerisi üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Eşli ruminasyon, ilişkide karar verme becerisini pozitif yönde etkilerken, bastırma negatif yönde etkilemektedir. Bu sonuçlar, eşli ruminasyonun arkadaşlık bağımlı güçlendirmesi ve duygusal ifadeyi sağlaması nedeniyle bireylerin ilişkilerinde daha rahat ve güvenli kararlar alabildiklerini göstermektedir. Bastırmanın ise duyguları gizlemesi ve duygusal dengeyi bozması nedeniyle, bireylerin ilişkilerinde daha zor ve çelişkili kararlar alabildiklerini göstermektedir. Ayrıca bu araştırmada cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve yaş değişkenlerine göre ilişkide karar vermenin farklılaşma durumu incelenmiştir. Cinsiyet değişkeninin ilişkide karar verme becerisi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, sınıf düzeyi değişkeninin ilişkide karar verme becerisi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, 2.sınıf, 4.sınıf ve yüksek lisans öğrencilerinin, hazırlık sınıfı öğrencilerine göre bu beceri düzeyi daha yüksektir. Bu sonuç, eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte, bireylerin ilişkilerinde daha olgun ve sağlıklı kararlar alabildiklerini göstermektedir. Anne eğitim durumuna göre yapılan incelemede anne eğitim durumu yüksek lisans olan öğrencilerin, anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilere göre ilişkide karar verme beceri düzeyi daha yüksektir. Baba eğitim durumu değişkeninin ise ilişkide karar verme becerisi üzerinde anlamlı etkisi olmadığı belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre yapılan incelemede ise yaş ile ilişkide karar verme becerisi ile pozitif yönde korelasyon saptanmıştır.

Gerçekleştirilen araştırmada kişilik özellikleri ve yönetici sessizliği ilişkisinde karar verme stillerinin aracı etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda karar verme stilleriyle yönetici

sessizliği arasında pozitif korelasyon belirlenirken, kişilik özelliklerinin ve yönetici sessizliği ilişkisinde karar verme stillerinin aracı etkisinin olduğu belirlenmiştir (Gündoğan, 2022).

Onay (2023) araştırmasında yetişkin bireylerde evlilik kaygısı ve ilişkide karar verme becerilerinin bağlanma stilleri ile nasıl ilişkili olduğunu incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre evlilik kaygısı, ilişkide karar verme becerisi, kendine güven ve ilişkiyi yönetme değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Evlilik kaygısı yüksek olan katılımcılar, ilişkide karar verme becerisi ve kendine güven düşük, ilişkiyi yönetme değişkeni yüksek, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri yüksek puanlar almışlardır. İlişkide karar verme becerisi yüksek olan katılımcılar, evlilik kaygısı ve ilişkiyi yönetme değişkeni düşük, kendine güven yüksek, güvenli bağlanma stili yüksek puanlar almışlardır. Kendine güven yüksek olan katılımcılar, evlilik kaygısı ve ilişkiyi yönetme değişkeni düşük, ilişkide karar verme becerisi yüksek, güvenli bağlanma stili yüksek puanlar almışlardır. İlişkiyi yönetme değişkeni yüksek olan katılımcılar, evlilik kaygısı, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri yüksek, ilişkide karar verme becerisi ve kendine güven düşük, güvenli bağlanma stili düşük puanlar almışlardır. Araştırmanın bir diğer bulgusunda yaş ilerledikçe güvenli bağlanma stili puanlarının arttığı, ilişkisi olan katılımcıların ilişkide karar verme becerisi ve kendine güveninin daha yüksek olduğu, anne-baba ilişki doyumu yüksek olan katılımcıların güvenli bağlanma stili puanlarının daha yüksek olduğu, bakım vereni demokratik tutum sergileyen katılımcıların ilişkide karar verme becerisi ve güvenli bağlanma stili puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücünün incelenmesine yönelik yürütülen bu araştırma ilişkisel desenle tasarlanmıştır. İlişkisel desende iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2016).

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmaya 18 yaş üstü 281 birey katılmıştır. Katılımcılar basit seçkisiz yöntemle seçilmiştir. Google Form ve yüz yüze uygulamalar ile elde edilen verilerden, uç değer analizi sonucunda Z puanı ± 3 arasında olmayan 5 ölçüm veri setinden çıkartılmış ve 276 veri analize dahil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan bireylere Demografik Bilgi Formu, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve İlişkide Karar Verme Ölçeği uygulanmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen demografik bilgi formu; bireyin yaşı, bireyin cinsiyeti ve güncel ilişki durumu değişkenlerini içeren araçtır.

3.3.2. Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği

Çetin ve Doğan'ın 2009 yılında Türkçe'ye çevirdiği ölçek, sosyal zeka seviyesini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu araç, toplam 21 sorudan ve sosyal beceriler, sosyal bilgi işleme ve sosyal farkındalık olmak üzere üç alt ölçekten meydana gelir. Likert ölçeği formatında düzenlenmiş olan bu ölçüm aracı, 'hiç uygun değil' (1) ile 'tamamen uygun' (5) arasında değişen yanıtlar için bir derecelendirme sistemi sunar. Bu ölçeğin toplam puanının yükselmesi, bireyin yüksek sosyal zekâ düzeyine sahip olduğunu gösterir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.83, test-tekrar test güvenilirliği 0.80 ve test yarılama yöntemiyle elde edilen güvenirlik ise 0,75 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. İlişki Ölçekleri Anketi

Griffin ve Bartholomew tarafından 1994 yılında oluşturulan ve Sümer ile Güngör'ün 1999'da Türkçe'ye uyarladığı bu ölçüm aracı, 30 sorudan oluşmakta ve dört farklı bağlanma prototipini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçek, bağlanma tarzlarını kategorik bir şekilde sınıflandırır ve bireyin kendisi ile diğer insanlara yönelik tutumlarını belirleyen boyutları ortaya çıkarır. Yedi dereceli Likert tipi ölçekte, ifadeler 'beni hiç tanımlamıyor' (1) ile 'tamamıyla beni tanımlıyor' (7) arasında puanlanır. Her bir bağlanma stilini temsil eden sürekli puanlar, ilgili maddelerin toplamının alt ölçeklerdeki madde sayısına bölünmesiyle hesaplanır, böylece her alt ölçek için alınabilecek puanlar 1'den 7'ye kadar değişebilir. Ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları .27 ile .61 arasında bir dağılım göstermektedir.

3.3.4. İlişkide Karar Verme Ölçeği

İlişkide Karar Verme Ölçeği karşılıklı ilişkilerde akılcı karar verme ile ilgili, kişilerin veya çiftlerin savuşturma davranışında bulunma risklerini ve ilişkide aktif karar veremeyen çiftleri tespit ederek müdahale için Vennum ve Fincham (2011) tarafından geliştirilmiştir.

Tosun, Yazıcı ve Altun (2017) tarafından Türkçe'ye adaptasyonu sağlanmıştır. 12 maddeden oluşan ölçeğin orijinal formunda karar verme, uyarı sinyalleri ve ilişkide kendine güven olmak üzere üç alt boyutu mevcuttur. Beşli likert tipindeki ölçek, kesinlikle katılmıyorum (1) ile kesinlikle katılıyorum (5) arasında değişen bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçek iki faktörlü bir yapıya sahiptir ve ters kodlanan madde yoktur. Ölçekten alınan toplam puanın artması bireylerin ilişkide karar verme becerisinin arttığını göstermektedir. Farklı gruplarda yapılan güvenirlik analizlerinde Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı; “Uyarı Sinyalleri” boyutu için .83 ve .87, “Karar Verme” boyutu için .74 ve .69, “İlişkide Kendine Güven” boyutu için .91 ve .92, olarak belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizlerinde ölçeğin uyum indeksleri modelinin uygun olduğunu göstermektedir (Tosun, Yazıcı ve Altun, 2017, s.665).

3.4. Veri Analiz Yöntemi

Katılımcılardan toplanan veriler istatistiksel analizleri için SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığının tespit edilmesi için “Normallik Testi” gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağıldığı tespit edildiğinden demografik değişkenlere göre incelemelerde “Parametrik Testlerden”, “t-testi” ile “One Way Anova” testi kullanılmıştır. Bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücünün incelenmesinde ise hiyerarşik regresyon analizinden yararlanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ve ölçeklere yönelik bilgilere, demografik değişkenlere göre ölçek farklılaşma durumlarına ve ilişki analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Katılımcılara Yönelik Bilgiler

Araştırmaya katılan öğrencilere yönelik demografik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Değişkenine İlişkin Dağılımı

Özellik	Kategori	N	%
Cinsiyet	Erkek	58	21.0
	Kadın	218	79.0
Yaş	18-25 yaş	143	51.8
	25-30 yaş	36	13.0
	30 yaş üzeri	97	35.1
İlişki Durumu	Romantik ilişkisi var	135	48.9
	Romantik ilişkisi yok	141	51.1

Araştırmanın örneklem grubu incelendiğinde yapılan araştırmaya katılanlardan 58 kişi erkek, 218 kişi kadındır. Araştırmaya katılan 143 kişi 18-25 yaşında, 36 kişi 25-30 yaşında, 97 kişi ise 30 yaş ve üzerindedir. 135 kişinin romantik ilişkisi varken, 141 kişinin romantik ilişkisi yoktur.

4.2. Ölçeklere Yönelik Bilgiler

Bu bölümde çarpıklık ve basıklık testi ile normallik testi sonucuna yer verilmiştir.

Tablo 2

Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Normallik Testi

Değişken	Çarpıklık	Basıklık	Sig	α
Sosyal Bilgi Süreci	-.117	-.094	.070	.763
Sosyal Beceriler	-.540	-.028	.000	.788
Sosyal Farkındalık	-.281	-.295	.003	.675

Tablo 3'te Tromso Sosyal Zekâ Ölçeğinin normallik testi sonucuna yer verilmiştir. Buna göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2, -2 arasında olduğu belirlenmiş olup, dağılımın normal kabul edilebileceği belirlenmiştir (George ve Mallery. 2010). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .675-.788 arasında bulunmuştur.

Tablo 3

İlişki Ölçekleri Anketi Normallik Testi

Değişken	Çarpıklık	Basıklık	Sig	α
Korkulu Bağlanma	-.108	-.346	.090	.408
Kayıtsız Bağlanma	.422	-.325	.000	.548
Saplantılı Bağlanma	-.082	.397	.029	.344
Güvenli Bağlanma	.088	-.236	.057	.359

Tablo 3'te İlişki Ölçekleri Anketinin normallik testi sonucuna yer verilmiştir. Buna göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2, -2 arasında olduğu belirlenmiş olup, dağılımın normal kabul edilebileceği belirlenmiştir (George ve Mallery. 2010). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .344-.548 arasında bulunmuştur.

Tablo 4

İlişkide Karar Verme Ölçeği Normallik Testi

Değişken	Çarpıklık	Basıklık	Sig	α
İlişkide Karar Verme	-.531	-.236	.000	.842

Tablo 4’te İlişkide Karar Verme Ölçeğinin normallik testi sonucuna yer verilmiştir. Buna göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2, -2 arasında olduğu belirlenmiş olup, dağılımın normal kabul edilebileceği belirlenmiştir (George ve Mallery. 2010). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .842 olarak bulunmuştur.

Tablo 5

Ölçeklerin Ortalama Puan. Standart Sapma. Minimum ve Maximum Değerleri

Ölçekler	Değişken	N	$\bar{x}$	SS	Min	Max
Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği	Sosyal Bilgi Süreci	276	29.80	4.50	17.00	40.00
	Sosyal Beceriler	276	21.92	4.61	8.00	30.00
	Sosyal Farkındalık	276	26.30	4.27	15.00	35.00
İlişki Ölçekleri Anketi	Korkulu Bağlanma	276	16.65	4.88	4.00	28.00
	Kayıtsız Bağlanma	276	22.70	4.81	13.00	35.00
	Saplantılı Bağlanma	276	15.80	3.94	4.00	27.00
	Güvenli Bağlanma	276	21.41	4.83	10.00	35.00
İlişkide Karar Verme Ölçeği	İlişkide Karar Verme	276	34.51	6.54	16.00	45.00

Ölçek değerleri incelendiğinde Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği alt boyutu olan Sosyal Bilgi Süreci ortalama puanı 29.80 (SS:4.50), Sosyal Beceriler ortalama puanı 21.92 (SS:4.61), Sosyal

Farkındalık ortalama puanı 26.30'dır (SS:4.27). İlişki Ölçekleri Anketi alt boyutu olan Korkulu Bağlanma ortalama puanı 16.65 (SS:4.88), Kayıtsız Bağlanma ortalama puanı 22.70 (SS:4.81), Saplantılı Bağlanma ortalama puanı 15.80 (SS:3.94), Güvenli Bağlanma ortalama puanı 21.41'dir (SS:4.83). İlişkide Karar Verme Ölçeği ortalama puanı 34.51'tür (SS:6.54).

4.3. Demografik Özelliklere Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Demografik özelliklere göre ölçek puanlarının incelenmesine ilişkin tablo 6 aşağıdadır.

Tablo 6

Cinsiyete Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	$\bar{x}$	SS	T	p
Sosyal Bilgi Süreci	Erkek	58	30.48	4.89	1.308	.192
	Kadın	218	29.61	4.38		
Sosyal Beceriler	Erkek	58	23.48	3.82	2.943	.004*
	Kadın	218	21.50	4.72		
Sosyal Farkındalık	Erkek	58	26.40	4.49	.185	.854
	Kadın	218	26.28	4.22		
Korkulu Bağlanma	Erkek	58	15.05	5.11	-2.847	.005*
	Kadın	218	17.08	4.74		
Kayıtsız Bağlanma	Erkek	58	22.00	5.20	-1.240	.216
	Kadın	218	22.88	4.70		
Saplantılı Bağlanma	Erkek	58	15.78	4.04	-.046	.963
	Kadın	218	15.80	3.93		
Güvenli Bağlanma	Erkek	58	22.83	5.01	2.532	.012*
	Kadın	218	21.04	4.73		
İlişkide Karar Verme	Erkek	58	36.43	5.95	2.535	.012*
	Kadın	218	34.00	6.61		

*p<.05

Cinsiyete göre ölçeklerden alınan puanlar t testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda cinsiyete göre Sosyal Beceriler ($t_{(274)} = 2.943$; $p < .05$), Korkulu Bağlanma ($t_{(274)} = 2.943$; $p < .05$), Güvenli Bağlanma ($t_{(274)} = 2.532$; $p < .05$) ve İlişkide Karar Verme puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre erkeklerin Sosyal Beceriler, Güvenli Bağlanma ve İlişkide Karar Verme puanları, kadınlara göre daha yüksektir. Kadınların ise Korkulu Bağlanma puanları, erkeklere göre daha yüksektir. Sosyal Bilgi süreci ($t_{(274)} = 1.308$; $p > .05$), Sosyal Farkındalık ($t_{(274)} = .185$; $p > .05$), Kayıtsız Bağlanma ($t_{(274)} = -1.240$; $p > .05$) ve Saplantılı Bağlanma ($t_{(274)} = -.046$; $p > .05$) puanlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 7

Yaşa Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

		KT	sd	KO	F	p
Sosyal Bilgi Süreci	Gruplararası	126.438	2	63.219		
	Gruplar İçi	5436.200	273	19.913	3.175	.043*
	Toplam	5562.638	275			
Sosyal Beceriler	Gruplararası	539.375	2	269.688		
	Gruplar İçi	5312.871	273	19.461	13.858	.000*
	Toplam	5852.246	275			
Sosyal Farkındalık	Gruplararası	21.531	2	10.766		
	Gruplar İçi	4992.904	273	18.289	.589	.556
	Toplam	5014.435	275			
Korkulu Bağlanma	Gruplararası	169.448	2	84.724		
	Gruplar İçi	6377.160	273	23.360	3.627	.028*
	Toplam	6546.609	275			

		KT	sd	KO	F	p
Kayıtsız Bağlanma	Gruplararası	121.614	2	60.807		
	Gruplar İçi	6244.821	273	22.875	2.658	.072
	Toplam	6366.435	275			
Saplantılı Bağlanma	Gruplararası	106.908	2	53.454		
	Gruplar İçi	4171.729	273	15.281	3.498	.032*
	Toplam	4278.638	275			
Güvenli Bağlanma	Gruplararası	184.419	2	92.210		
	Gruplar İçi	6242.494	273	22.866	4.033	.019*
	Toplam	6426.913	275			
İlişkide Karar Verme	Gruplararası	865.574	2	432.787		
	Gruplar İçi	10907.368	273	39.954	10.832	.000*
	Toplam	11772.942	275			

*p<.05

Yaşa göre ölçeklerden alınan puanlar One Way Anova testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda yaşa göre Sosyal Bilgi Süreci ($F_{(2, 273)} = 3.175$; $p < .05$), Sosyal Beceriler ($F_{(2, 273)} = 13.858$; $p < .05$), Korkulu Bağlanma ($F_{(2, 273)} = 3.627$; $p < .05$), Saplantılı Bağlanma ($F_{(2, 273)} = 3.498$; $p < .05$), Güvenli Bağlanma ($F_{(2, 273)} = 4.033$; $p < .05$) ve İlişkide Karar Verme ($F_{(2, 273)} = 10.832$; $p < .05$) puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Yaşa göre Sosyal Farkındalık ($F_{(2, 273)} = .589$; $p > .05$) ve Kayıtsız Bağlanma ($F_{(2, 273)} = 2.658$; $p > .05$) puanlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunu belirlemek için Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Yapılan test sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Yaş'a Göre Anlamlı Fark Puanlarının İncelenmesi

Ölçekler	Değişken	N	$\bar{x}$	SS	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgi Süreci	18-25 yaş	143	29.45	4.27	2>1
	25-30 yaş	36	31.53	4.05	
	30 yaş üzeri	97	29.66	4.86	
Sosyal Beceriler	18-25 yaş	143	20.57	4.67	2,3>1
	25-30 yaş	36	23.22	3.77	
	30 yaş üzeri	97	23.42	4.23	
Korkulu Bağlanma	18-25 yaş	143	17.37	4.87	1>2,3
	25-30 yaş	36	15.31	4.63	
	30 yaş üzeri	97	16.09	4.85	
Saplantılı Bağlanma	18-25 yaş	143	16.35	4.07	1>3
	25-30 yaş	36	15.78	3.45	
	30 yaş üzeri	97	14.99	3.82	
Güvenli Bağlanma	18-25 yaş	143	20.75	4.66	2>1
	25-30 yaş	36	23.17	4.44	
	30 yaş üzeri	97	21.74	5.07	
İlişkide Karar Verme	18-25 yaş	143	32.86	6.59	2,3>1
	25-30 yaş	36	37.33	4.78	
	30 yaş üzeri	97	35.91	6.41	

Yapılan One Way Anova testi sonucunda anlamlı farkın olduğu grupların tespit edilmesi için Post-Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgi Süresi açısından varyanslar

homojen dağıldığından Scheffe testi sonucunda 25-30 yaşındaki bireylerin sosyal bilgi süreci puan ortalaması, 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Sosyal Beceriler açısından varyanslar homojen dağıldığından Scheffe testi sonucunda 25-30 yaşındaki ve 30 yaş üzerindeki bireylerin sosyal beceriler puan ortalaması, 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Korkulu Bağlanma açısından varyanslar homojen dağıldığından Scheffe testi sonucunda 18-25 yaşındaki bireylerin korkulu bağlanma puan ortalaması, 25-30 yaşındaki ve 30 yaş üzerindekilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Saplantılı Bağlanma açısından varyanslar homojen dağıldığından Scheffe testi sonucunda 18-25 yaşındaki bireylerin saplantılı bağlanma puan ortalaması, 30 yaş üzerindekilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Güvenli Bağlanma açısından varyanslar homojen dağıldığından Scheffe testi sonucunda 25-30 yaşındaki bireylerin güvenli bağlanma puan ortalaması, 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

İlişkide Karar Verme açısından varyanslar homojen dağılmadığından Tamhane's T2 testi sonucunda 25-30 yaşındaki ve 30 yaş üzerindeki bireylerin ilişkide karar verme puan ortalaması, 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 9

Romantik İlişki Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişken	Romantik İlişki	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Sosyal Bilgi Süreci	Var	135	30.00	4.15	.733	.464
	Yok	141	29.60	4.81		
Sosyal Beceriler	Var	135	22.65	4.36	2.605	.010*
	Yok	141	21.22	4.75		
Sosyal Farkındalık	Var	135	26.13	4.55	-.679	.498
	Yok	141	26.48	3.99		
Korkulu Bağlanma	Var	135	15.69	4.87	-3.265	.001*
	Yok	141	17.57	4.73		
Kayıtsız Bağlanma	Var	135	21.87	4.63	-2.810	.005*
	Yok	141	23.48	4.87		
Saplantılı Bağlanma	Var	135	15.23	3.57	-2.358	.019*
	Yok	141	16.34	4.22		
Güvenli Bağlanma	Var	135	21.79	5.05	1.278	.202
	Yok	141	21.05	4.61		
İlişkide Karar Verme	Var	135	36.78	5.60	5.989	.000*
	Yok	141	32.35	6.66		

*p<.05

Romantik ilişki durumuna göre ölçeklerden alınan puanlar t testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda romantik ilişki durumuna göre Sosyal Beceriler ($t_{(274)} = 2.605$; $p < .05$), Korkulu Bağlanma ($t_{(274)} = -3.265$; $p < .05$), Kayıtsız Bağlanma ($t_{(274)} = -2.810$; $p < .05$), Saplantılı Bağlanma ($t_{(274)} = -2.358$; $p < .05$) ve İlişkide Karar Verme ($t_{(274)} =$

5.989; $p < .05$) puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre romantik ilişkisi olanların Sosyal Beceriler ve İlişkide Karar Verme puanları, romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksektir. Romantik ilişkisi olmayanların ise Korkulu Bağlanma, Kayıtsız Bağlanma ve Saplantılı Bağlanma puanları, romantik ilişkisi olanlara göre daha yüksektir.

Sosyal Bilgi süreci ($t_{(274)} = .733$; $p > .05$), Sosyal Farkındalık ($t_{(274)} = -.679$; $p > .05$), ve Güvenli Bağlanma ($t_{(274)} = 1.278$; $p > .05$) puanlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

4.4. İlişki Analizleri

Gerçekleştirilen korelasyon analizi Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sosyal Bilgi Süreci (1)	1								
Sosyal Beceriler (2)	.362**	1							
Sosyal Farkındalık (3)	.341**	.345**	1						
Sosyal Zeka (4)	.757**	.766**	.734**	1					
Korkulu Bağlanma (5)	-.032	-.190**	-.206**	-.189**	1				
Kayıtsız Bağlanma (6)	.041	-.172**	-.173**	-.134*	.465**	1			
Saplantılı Bağlanma (7)	.019	-.100	-.139*	-.096	.034	-.122*	1		
Güvenli Bağlanma (8)	.191**	.307**	.148*	.289**	-.381**	-.132*	.090	1	
İlişkide Karar Verme (9)	.474**	.370**	.271**	.496**	-.145*	-.076	-.070	.281**	1

** $p < .01$; $k = 1000$ (Bootstrapping sample)

Yapılan korelasyon analizine göre Sosyal Bilgi Süreci ile Güvenli Bağlanma ($r=.191$, $p<.05$) ve İlişkide Karar Verme ($r=.474$, $p<.05$) arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir.

Sosyal Beceriler ile Korkulu Bağlanma ($r=-.190$, $p<.05$) ve Kayıtsız Bağlanma ($r=-.172$, $p<.05$) arasında negatif yönde korelasyon belirlenmiştir. Sosyal Beceriler ile Güvenli Bağlanma ($r=.307$, $p<.05$) ve İlişkide Karar Verme ($r=.370$, $p<.05$) arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir. Sosyal Beceriler ile Saplantılı Bağlanma ($r=-.100$, $p>.05$) arasında anlamlı korelasyon yoktur.

Sosyal Farkındalık ile Korkulu Bağlanma ($r=-.206$, $p<.05$), Kayıtsız Bağlanma ($r=-.173$, $p<.05$) ve Saplantılı Bağlanma ($r=-.139$, $p<.05$) arasında negatif yönde korelasyon belirlenmiştir. Sosyal Farkındalık ile Güvenli Bağlanma ($r=.148$, $p<.05$) ve İlişkide Karar Verme ($r=.271$, $p<.05$) arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir.

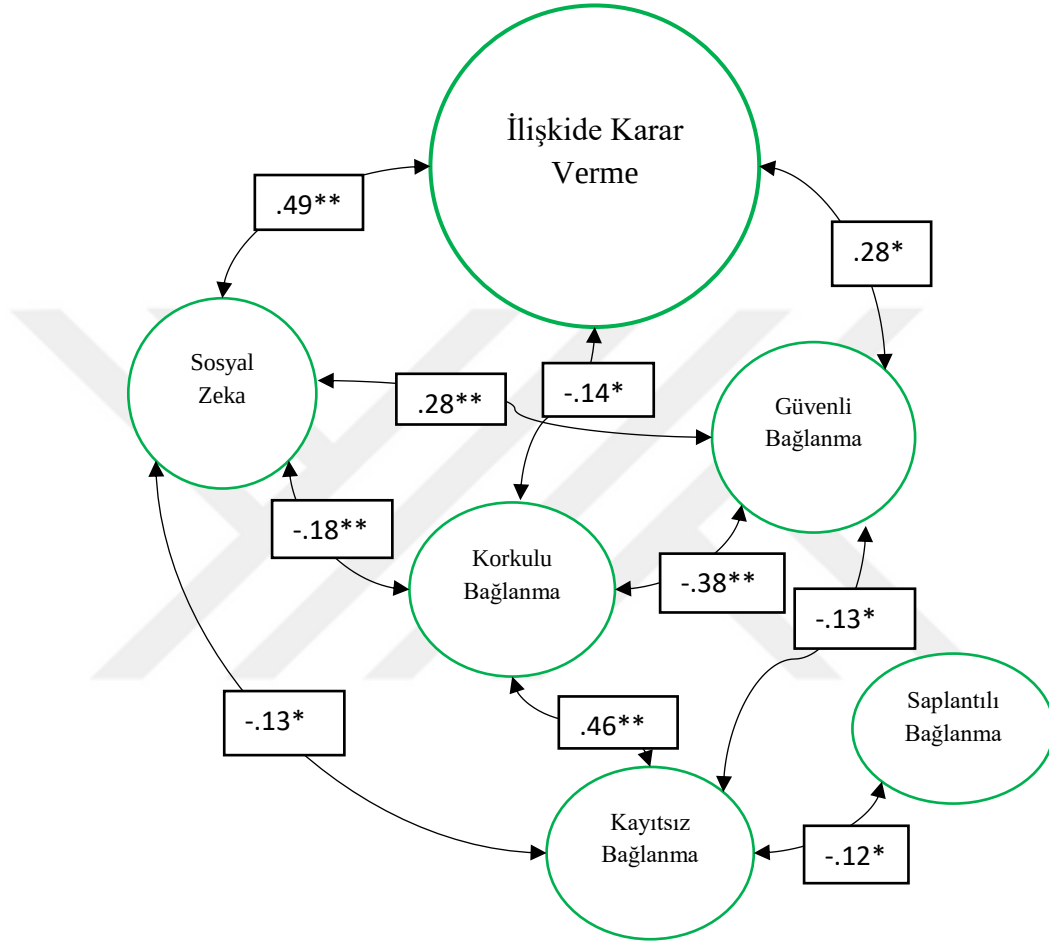
Sosyal Zeka ile Korkulu Bağlanma ($r=-.189$, $p<.05$) ve Kayıtsız Bağlanma ($r=-.134$, $p<.05$) arasında negatif yönde korelasyon belirlenmiştir. Sosyal Zeka ile Güvenli Bağlanma ($r=.289$, $p<.05$) ve İlişkide Karar Verme ($r=.496$, $p<.05$) arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir. Sosyal Zeka ile Saplantılı Bağlanma ($r=-.096$, $p>.05$) arasında anlamlı korelasyon yoktur.

Korkulu Bağlanma ile İlişkide Karar Verme ($r=-.145$, $p<.05$) arasında negatif yönde korelasyon belirlenmiştir. Kayıtsız Bağlanma ile İlişkide Karar Verme ($r=-.076$, $p<.05$) arasında anlamlı korelasyon yoktur. Saplantılı Bağlanma ile İlişkide Karar Verme ($r=-.070$, $p<.05$) arasında anlamlı korelasyon yoktur. Güvenli Bağlanma ile İlişkide Karar Verme ($r=.281$, $p<.05$) arasında pozitif yönde korelasyon belirlenmiştir.

Elde edilen anlamlı ilişkiler aşağıdaki korelasyon tablosunda ifade edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11

Değişkenler Arasındaki Korelasyon Sonuçları

**p< .01; k = 1000 (Boostrapping sample)

4.2. Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Hiyerarşik regresyon modeli için ilişkide karar verme bağımlı değişken, sosyal zekâ ve bağlanma stilleri ise bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Bağımsız değişkenlerin yordayıcılık güçleri hiyerarşik regresyon modeline uygun olarak Enter metodu kullanılarak iki adımda gerçekleştirilmiştir. Hiyerarşik regresyon bulgularına Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12

Hiyerarşik Regresyon Modeli Özeti

Değişken	R	R ²	TSH	Değişim İstatistikleri				
				ΔR^2	ΔF	sd ₁	sd ₂	P
Model 1	.523 ^a	.274	5.61	.266	34.173	3	272	<.001
Model 2	.543 ^b	.295	5.54	.282	4.092	2	270	<.001

Not. TSH = Tahmini Standart Hata. sd = Serbestlik Derecesi

Birinci adımda Sosyal Bilgi Süreci, Sosyal Beceriler ve Sosyal Farkındalığın, ilişkide karar vermeyi yordama gücü incelenmiştir. Analiz sonucu Sosyal Bilgi Süreci ve Sosyal Becerilerinin ilişkide karar vermenin anlamlı birer yordayıcısı olduklarını göstermektedir ($F_{(3, 272)} = 34.173$, $p < .001$). Aynı zamanda Sosyal Bilgi Süreci ($\beta = .38$, $p < .001$) ile Sosyal Becerilerin ($\beta = .21$, $p < .001$) modele katkısı anlamlı bulunmuştur. Birinci adımda yer alan değişkenler toplam varyansının %27'sini açıklamaktadır (Tablo 12).

İkinci adımda Korkulu, Saplantılı, Güvenli ve Kayıtsız Bağlanma modele dahil edilmiş ve analiz yeniden gerçekleştirilmiştir. Buna göre Sosyal Bilgi Süreci ($\beta = .37$, $p < .001$), Sosyal Beceriler ($\beta = .17$, $p < .05$) ve Güvenli Bağlanmanın ($\beta = .14$, $p < .05$) modele katkısı anlamlı bulunmuştur. Sosyal Farkındalık ($\beta = .07$, $p > .05$), Korkulu Bağlanma ($\beta = -.04$, $p > .05$), Kayıtsız Bağlanma ($\beta = -.04$, $p > .05$) ve Saplantılı Bağlanmanın ($\beta = -.07$, $p > .05$) modele katkısı anlamsızdır (Tablo 13). Bu model aşağıdaki Tablo 13'ye görüldüğü üzere toplam varyansın %2,1'ini açıklamaktadır.

Tablo 13

İlişkide Karar Vermenin Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Model 1					
Sabit	8.943	2.714		3.295	.001
Sosyal Bilgi Süreci	.543	.083	.373	6.528	.000
Sosyal Beceriler	.298	.081	.210	3.671	.000
Sosyal Farkındalık	.108	.087	.071	1.242	.215
Model 2					
Sabit	7.874	3.491		2.256	.025
Sosyal Bilgi Süreci	.531	.083	.365	6.388	.000
Sosyal Beceriler	.238	.083	.168	2.866	.004
Sosyal Farkındalık	.092	.087	.060	1.057	.291
Korkulu Bağlanma	-.049	.076	-.036	-.642	.521
Güvenli Bağlanma	.186	.078	.137	2.384	.018

Hiyerarşik regresyon model özeti değerlendirildiğinde güvenli bağlanmanın, ilişkide karar vermenin açıklanmasında katkısının olduğu (R^2 değişim = %2,1), sosyal zekaya göre güvenli bağlanmanın karar vermedeki ayırt edici gücünün yeterli düzeyde olmadığına karar verilmiştir (Tablo 13).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuç, tartışma ve öneriler bölümünde, analiz sonuçları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış ve yapılacak araştırmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

5.1. Problem Durumuna İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan korelasyon analizine göre kişilerarası-sosyal zekâ alt boyutlarından olan sosyal bilgi süreci, sosyal beceriler ve sosyal farkındalık düzeyi ile ilişkilerde karar verme becerileri arasında pozitif yönde korelasyon tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada sosyal zekânın, karar verme becerisiyle pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Karamanoğlu ve Basım, 2022). Sosyal zekâ, bireyin hem kendi iç dünyasını hem de başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını kapsayan bir yetenektir. Sosyal zekâ insan ilişkilerinin iyileşmesinde bireye katkı sağlarken, sosyal bilinç ve strateji bilgisini de artırmaktadır. (Albretch, 2006). Sosyal zekâ düzeyleri yüksek olan bireyler sahip olduğu yeterlilikle birlikte karar verme becerilerinde de artış olmaktadır (Lathesh ve Vidya, 2018). Ayrıca empati ve öz farkındalık gibi becerileri de yüksek olan bu bireyler ilişkilerini daha iyi yönetebilmekte ve etkili kararlar alabilmektedir (Dennis ve Vander Wal, 2010). Goleman'a (1999) sosyal zekâ, romantik ilişkilerde insanlara rehberlik etmektedir. Sosyal zekâyla birlikte hem kendimizi hem de başkalarını tanıma, anlama ve etkileme yeteneğimizi artmaktadır. Sosyal zekâ, bireylerin kişiler arası iletişimi yönetme ve karar verme stilini etkileme becerisiyle ilişkili olduğundan, ilişkilerde karar verme becerileri üzerinde etkili olmaktadır (Karamanoğlu ve Basım, 2022). Bu yönüyle sosyal zekânın ilişkilerde karar verme becerisiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada da literatürle uyumlu bir şekilde sosyal zekânın, ilişkide karar verme becerileriyle pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada korkulu bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında negatif yönde korelasyon belirlenmiştir. Güvenli bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında pozitif yönde korelasyon vardır. Kayıtsız ve saplantılı bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında korelasyon tespit edilememiştir. Yapılan araştırmalarda da bu araştırmanın sonucuna paralel biçimde korkulu bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında negatif yönde korelasyon tespit edilmiştir (Bolat, 2014; Deniz, 2011). Ayrıca kayıtsız ve saplantılı bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında korelasyon olmadığı bildirilmiştir (Bolat, 2014). Korkulu bağlanma geliştiren bireyler, kendisini ve başkalarını değersiz algılamaktadır. Bu bireyler, kendilerini ve başkalarını sevgiye layık görmezken, başkalarıyla iletişime girmekten kaçınırlar. Korkulu bağlananlar, ilişkilerden kaçınarak reddedilme korkularıyla mücadele etmektedir (Surcinelli ve diğerleri, 2010). Bu durumun ilişkide karar verme becerilerini olumsuz etkileyeceği ve korkulu bağlanma ile ilişkide karar vere becerileri arasında negatif yönde korelasyona sebep olabileceği düşünülmektedir.

Güvenli bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında pozitif yönde korelasyon vardır. Yapılan literatür taramasında Bolat (2014) ile Deniz (2011) araştırmasında benzer biçimde güvenli bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında pozitif yönde korelasyon belirlemiştir. Güvenli bağlanma geliştiren bireyler, çevresiyle yakından ilgilidir, romantik ilişkilerinde anlayışlıdır ve güvene dayalı bir ilişki geliştirmişlerdir (Ainsworth ve diğerleri, 1978). Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerine güvenen, başkalarına açık ve ilişkilerinden memnun olan kişilerdir. Bu bireyler, partnerlerine karşı kabul edici, destekleyici ve saygılı davranmakta, uyumlu ve işbirlikçi olma eğilimindedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Wells ve Hansen (2003) araştırmasında güvenli bağlananların utanma duygusunun düşük olduğunu, korkulu bağlananların ise utanma duygusunun yüksek olduğunu bu nedenle karar verme aşamasında korkulu bağlananların ertelemeci ve kaçıngan olduğunu bildirmiştir. Güvenli bağlananların ise karar verme becerilerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak güvenli bağlanma ile ilişkide karar verme becerileri arasında pozitif korelasyonun, bağlanma stillerinin bireyde nüfuz eden özellikleriyle ilişkili olabileceği söylenebilir.

Yapılan hiyerarşik regresyon analizine göre sosyal bilgi süreci ile sosyal beceriler, ilişkide karar vermeyi anlamlı biçimde yordarken bu değişkenler toplam varyansının %27'sini açıklamaktadır. İkinci adımda korkulu ve güvenli bağlanma modele dahil edilmiş ve analiz

yeniden gerçekleştirilmiştir. Buna göre güvenli bağlanma, ilişkide karar vermeyi anlamlı biçimde yordarken, güvenli bağlanmanın modele katkısı %2,1 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak güvenli bağlanmanın ayırt edici gücünün yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Sosyal zekâ, bireylerin hislerini ve duygularını kontrol edebilmesine imkân tanıdığından bireylerin bilişsel işlevlerine, karar verme ve iletişim becerilerine katkıda bulunmaktadır. Böylelikle başkalarının daha iyi anlaşılması sağlanmaktadır (Ganaie ve Mudasir, 2015; Lathesh ve Avadhani, 2018). Sosyal zekâ düzeyinin yüksek olması, sahip olunan becerilerin karşılaşılan sorunların çözümünde kullanılmasıyla doğru ve etkin kararlar alabilmeyi sağlamaktadır. Ayrıca ilişkilerimizde ustaca davranma becerisi kazandıran sosyal zekâ, sahip olunan bilgilerin kullanılmasına da yardımcı olmaktadır (Bacanlı, 1999). Bu yönüyle literatür incelendiğinde sosyal zekânın, karar verme becerisi üzerinde belirleyici olduğu görülmektedir. İkinci modelde bağlanma stiline modele dahil edilmesi sonucunda güvenli bağlanmanın, ilişkide karar vermeyi pozitif yönde etkilediği tespit edilse de sosyal zekânın ilişkide karar verme becerileri üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Sosyal zekânın, güvenli bağlanma stilinden daha güçlü bir etkiye sahip olması sosyal zekânın geliştirilebilir olduğunu da gösterebilir. Ayrıca ilişkide etkin karar verme davranışı, sahip olunan bilgi düzeyiyle de doğrudan ilişkilidir. Bireyin uygulayacağı çözümler hakkında fikir sahibi olması, uyguladığı çözüm yollarının risklerini de göz önünde bulundurmasını sağlarken (Karakaş, 2020), etkili karar verme becerisi bireylerin durumu net biçimde anlayıp üzerinde düşünmesiyle gerçekleşebilmektedir (Alver, 2004). Bu nedenle ortaya çıkan durum sosyal zekânın, ilişkide karar verme becerileri üzerinde daha güçlü bir etkisi olduğunu açıklayabilir.

5.2 Demografik Değişkenlere Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bu bölümünde demografik değişkenlere göre sosyal zekâ, bağlanma stilleri ve ilişkide karar verme beceri düzeyleri incelenmiştir.

5.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Zekâ, Bağlanma Stilleri ve İlişkide Karar Verme Becerileri Düzeylerine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Yapılan araştırmada erkeklerin sosyal beceri düzeyleri, kadınlara göre daha yüksektir. Cinsiyete göre sosyal bilgi süreci ve sosyal farkındalık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatür taramasında yapılan araştırmalarda cinsiyete göre sosyal zekâ alt boyutlarında anlamlı farkın oluşmadığı bildirilmiştir (Doğan ve Çetin, 2008; Doğan ve diğerleri, 2009; Yüksel ve diğerleri, 2020). Bozkurt (2021) araştırmasında kadınların sosyal zekâ ve sosyal farkındalık düzeyinin, erkeklere göre anlamlı biçimde yüksek olduğunu bulmuştur. Diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Kul, 2020; Şenkal, 2019; Yıldırım, 2017). Saxena ve Jain (2013) ile Silvera ve arkadaşları (2001) ise kadınların sosyal zekâ düzeyinin, erkeklere göre yüksek olduğunu bildirmiştir. Özsaydı (2020) araştırmasında kadınların sosyal beceri düzeyinin, erkeklere göre anlamlı biçimde yüksek olduğunu belirlemiştir. Yapılan araştırmalarda farklı bulgulara ulaşılmasının, örneklem grubunun sosyoekonomik ve kültürel yapısındaki ve kullanılan ölçme aracındaki farklılıklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre bu araştırmada erkeklerin güvenli bağlanma düzeyleri, kadınlara göre daha yüksektir. Kadınların korkulu bağlanma düzeylerinin ise erkeklere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda bu çalışmanın bulgularına paralel biçimde erkeklerin, kadınlara göre güvenli bağlanma düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Eroğlu-Akın, 2011; Leondari ve Kiosseoglou, 2000; Matsuoka, 2006; Özgür, 2014). Kadınların, erkeklere göre güvenli bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu gösteren çeşitli araştırmalar da bulunmaktadır (Fujimori ve diğerleri, 2017; Powers ve diğerleri, 2006). Bunların dışında cinsiyete göre güvenli bağlanmanın farklılaşmadığını belirten çeşitli araştırmalarda vardır (Ammaniti ve diğerleri, 2000; Kılıç, 2010). Koser ve Barut (2020) ile Erözkan (2011) bu araştırmanın sonucuna benzer biçimde erkeklerin güvenli bağlanma, kadınların ise korkulu bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu saptamıştır. Örenay (2021) ise kadınların saplantılı ve korkulu korkulu bağlanma düzeyinin erkeklere göre yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir. Erkeklerin, kadınlara göre güvenli bağlanma düzeyinin yüksek olması toplumsal cinsiyet algısıyla açıklanabilir. Erkeklerin lider, cesaretli ve özgüvenli yetişmesi için gerekli ortamın hazırlanması, kadınların ise daha çok evine bağlı, boyun eğici, güçsüz ve erkeklere yardım eden kişi olarak görülmesi erkeklerin güvenli bağlanma

düzeyinin yüksek olmasını, kadınların ise korkulu bağlanma düzeyinin yüksek olmasını açıklayabilir.

Yapılan bu araştırmada erkeklerin ilişkide karar verme düzeylerinin, kadınlara göre anlamlı biçimde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür taramasında ulaşılan araştırmalarda cinsiyete göre karar verme becerilerinde farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Yapılan araştırmalarda erkeklerin, kadınlara göre daha bağımsız karar alabildiği tespit edilmiştir (Mau, 2000). Bir başka araştırmada ise kadınların erkeklere göre daha mantıklı kararlar aldıkları belirlenmiştir (Kuzgun, 1992). Alver (2004), Kesici (2002), Güzeller (2021), Gündoğan (2022), Üsküp-Koca (2017) ve Atlı (2022) cinsiyete göre karar verme becerilerinde anlamlı farkın oluşmadığını bildirmiştir. Karar verme davranışı üzerinde etkili olan çok çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bireylerin deneyimleri, aile yapısı, büyüdüğü çevre (Sternberg ve diğerleri, 2012), kişilik özellikleri, sosyal etkileşim düzeyi (Avşaroğlu ve Üre, 2007), önceki aldığı kararların sonuçları (Schultz ve Schultz, 2011), karar verme zamanı, seçeneklerin sayısı ve benzerliği gibi faktörler karar verme davranışını etkilemektedir (Dülger, 2008). Bu nedenle yapılan araştırmada erkeklerin, kadınlara göre karar verme davranışını etkileyen olumlu faktörlerden daha fazla etkilendiği söylenebilir. İleride yapılacak boylamsal araştırmalarla birlikte cinsiyetin, karar verme davranışı üzerindeki etkisine yönelik detaylı bilgi sahibi olunabilir.

5.2.2. Yaş Değişkenine Göre Sosyal Zekâ, Bağlanma Stilleri ve İlişkide Karar Verme Becerileri Düzeylerine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Yapılan araştırmada 25-30 yaşındaki bireylerin sosyal bilgi süreci puan ortalaması, 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. 25-30 yaşındaki ve 30 yaş üzerindeki bireylerin sosyal beceriler puan ortalaması ise 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Yaşa göre sosyal farkındalık düzeyinde ise anlamlı farkın oluşmadığı görülmektedir. Ülker (2016), Kul (2020) ile Akkuzu (2019) araştırmasında sosyal zeka alt boyutlarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediğini belirlemiştir. Yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Özsaydı, 2020; Park ve Lee, 2016). Yılmazçetin (2021) 20 yaş altındaki bireylerin genel sosyal zekâ ve sosyal farkındalık düzeyinin düşük olduğunu tespit etmiştir. Bozkurt (2021) 29-39 yaşındaki bireylerin sosyal beceri düzeyinin, 18-28 yaşındakilere göre anlamlı biçimde yüksek olduğunu belirlemiştir.

Sosyal bilgi süreci, bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını anlayabilmesi, beden dilini okuyabilmesi, ilişkisinde istekleri ve beklentileri anlayabilmesini ifade etmektedir. Sosyal beceriler ise sosyal zekânın performansı ile ilişkili olup ilişkilerde ustaca davranışlar sergilemeyi ifade etmektedir (Silvera ve diğerleri, 2001). Bu kapsamda değerlendirildiğinde 18-25 yaşındaki bireylerin Erikson'un yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresinde olduğu düşünüldüğünde bireylerin zayıf ya da şekillenmemiş kimliklerinin yalıtılmışlık ve yalnızlık duygusunu daha fazla yaşamasına ve bu durum sosyal becerilerini sergileyememesine ve sosyal bilgi sürecinin de düşük performans göstermesine neden olabilir. Sosyal farkındalık düzeyine göre anlamlı farkın olmaması ise araştırmaya katılan bireylerin içinde bulunduğu ortamlarda benzer biçimde davranışlar sergilediğini gösterirken, bu alanda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre 18-25 yaşındaki bireylerin korkulu ve saplantılı bağlanma puan ortalaması, 25-30 yaşındaki ve 30 yaş üzerindeki bireyler için anlamlı düzeyde yüksektir. 25-30 yaşındaki bireylerin güvenli bağlanma puan ortalaması ise 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Yaşa göre kayıtsız bağlanma düzeyinde ise anlamlı farkın oluşmadığı görülmektedir. Literatür taramasında yaşıyla ilgili bağlanma stillerinin incelenmesinde farklı sonuçlara ulaşıldığı belirlenmiştir. Örenay (2021) ve Erözkan (2011) yaşıyla ilgili korkulu, kayıtsız, güvenli ve saplantılı bağlanmada anlamlı farklılaşmanın olmadığını saptamıştır. Majidova ve İpek (2020) yaşıyla ilgili güvenli, kararsız ve korkulu bağlanma düzeyinde farklılığın olmadığını, 24 yaşın üstündeki bireylerin kendisinden daha küçük olanlara göre saplantılı bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Onay (2023) 23-25 yaşındakilerin, 20-22 yaşındakilere göre güvenli bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu belirlemiştir. Kararsız ve kaçınan bağlanma düzeyinde ise anlamlı farklılığın olmadığını tespit edilmiştir. Bilge (2019) ve Yavuz'da (2018) Kararsız ve kaçınan bağlanma düzeyinde ise anlamlı farklılığın olmadığını saptamıştır. Ermiş (2019) yaşıyla ilgili kararsız ve güvenli bağlanma düzeyinde farklılığın olmadığını tespit ederken, 17 yaşındaki bireylerin daha küçük yaşta kişilerle göre kaçınan bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu bildirmiştir. Çetin, Güngör ve arkadaşları (2016) 18-21 yaşındaki bireylerle bir çalışma yürütmüş ve yalnızca kayıtsız bağlanma düzeyinde farklılığın olduğunu tespit etmiştir. Schachner, Shaver ve Gillath'da (2008) benzer sonuçlara ulaşmıştır. Görüldüğü gibi bağlanma stillerinin yaşıyla ilgili incelenmesinde kullanılan ölçme aracı ve örneklem grubunun yaş özelliğine göre farklı sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda 25-30 yaşındaki ve 30 yaş üzerindeki bireylerin ilişkide karar verme puan ortalamasının, 18-25 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde ulaşılan araştırmalarda, yaşa göre karar verme becerilerinde anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir (Atlı, 2022; Gündoğan, 2022). Erözkan (2011), 24-25 yaşındakilerin mantıklı kararlar verebildiğini, 18-19 yaşındakilerin ise kararsız olduğunu belirlemiştir. Alver (2004) küçük yaş gruplarının mantıklı karar verme düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Baron ve arkadaşları (1993) yaş arttıkça karar verme becerilerinde artışın olduğunu bildirmiştir. Karar verme süreci, bilinçli ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşse de verilen kararlar, bireylerin bilişsel önyargılarına göre şekillenmektedir (Kahneman ve Frederick, 2005). Sezgilerle ve önyargılarla verilen kararlar her ne kadar bilişsel yükü azaltsa da bu durum kararların yanlış olma ihtimalini artırmaktadır (Sternberg, Sternberg ve Mio, 2012). Karar verme, stres, kişisel farklılıklar, yaş, sosyoekonomik düzey, bilişsel yetenekler, bireysel inanç ve bağlılıklar gibi etmenlerden de etkilenmektedir (Cambaz, 2019). Bu araştırmada 18-25 yaşındaki bireylerin sahip olduğu ilişki tecrübesinin diğer yaş gruplarına göre daha az olabilmesi ve ilişkiye yönelik beklentilerinin net olarak oluşturulamamasının, ilişkide karar verme düzeylerinin düşük çıkmasını açıklayabilir.

5.2.3. Romantik İlişki Durumu Değişkenine Göre Sosyal Zekâ, Bağlanma Stilleri ve İlişkide Karar Verme Becerileri Düzeylerine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Yapılan araştırmada romantik ilişkisi olanların sosyal beceri düzeyi, romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksekken; sosyal bilgi süreci ve sosyal farkındalık düzeyi anlamlı biçimde farklılık göstermemektedir. Kaya (2020) araştırmasında romantik ilişki yaşayan bireylerin, romantik ilişki yaşamayanlara göre ilişkisinde sorun çözme becerisinin ve empati düzeyinin yüksek olduğunu bildirmiştir. Sosyal zekâ, bireylerin romantik ilişkilerdeki karar verme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Goleman (1999) tarafından belirtildiği üzere, sosyal zekâ hem kendimizi hem de diğer insanları daha iyi tanıma ve anlama yeteneğimizi geliştirmekte, bu da etkili iletişim ve empati becerilerimizi artırmaktadır. Karamanoğlu ve Basım (2022) ise sosyal zekânın, liderlik yetenekleri ve geleceğe yönelik karar verme becerileri üzerinde de olumlu etkileri olduğunu vurgulamaktadırlar. Vernon (1933) ise sosyal zekâyı, toplumsal ilişkilerde başarılı olma ve grup içinde duyarlılık gösterme yeteneği olarak tanımlamıştır. Bu tanım, sosyal zekânın, bireylerin sosyal

çevreleriyle etkileşimlerini ve bu etkileşimler sırasında aldıkları kararları nasıl etkilediğine dair geniş bir perspektif sunmaktadır. Günaydın (2017) sosyal zekâ düzeyi yüksek olanların sağlıklı ve sürdürülebilir ilişkiler geliştirebildiğini belirtmiştir. Kozmizki ve John (1993) ise sosyal zekânın bireylerin özel yaşamında ilişkileri olumlu olarak etkilediğini bildirmiştir. Sosyal zekâsı yüksek olan bireyleri ilişkilerinde daha başarılı ve uyumludur (Kömeçoğlu, 2022). Yapılan açıklamalar doğrultusunda romantik ilişkisi olan bireylerin, sosyal zekânın performans boyutunu yansıtan sosyal beceri düzeyini etkili biçimde sergileyebildikleri söylenebilir.

Elde edilen verilerin analizi sonucunda romantik ilişkisi olmayanların korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma düzeyleri, romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksekken; güvenli bağlanma ise anlamlı biçimde farklılık göstermemektedir. Onay (2023) araştırmasında romantik ilişkisi olmayan bireylerin kaygılı bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtirken, güvenli ve kaçınan bağlanma düzeyinde anlamlı farklılığın olmadığını tespit etmiştir. Ülük (2021), Yıldız (2020) ve Güldür'de (2020) ilişkisi olmayanların kaygılı bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Yárnöz-Yaben (2010) araştırmasında güvenli bağlanan bireylerin, ilişkisini sürdürmede daha başarılı olduğunu bildirmiştir. Kaçınan bağlananların ise reddedilme korkuları nedeniyle başarısız ilişki sürdürmelerinin karşılaşılabılır bir durum olduğunu belirtmiştir. Saplantılı bağlanma stili geliştirenler bireyler başkalarını olumlu algımlarken, kendisine yönelik olumsuz benlik modeli anlayışı bulunmaktadır. Kendisi sevmeye değer görmeyen saplantılı bağlananlar, reddedilme ve terk edilme konularında yüksek düzeyde anksiyete yaşamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bireyler kendisini değersiz görmekte, çevresindekileri ise değerli görmektedir. Ayrıca saplantılı bağlananların kendisini başkalarına kanıtlama çabası içerisine girmesi, saplantılı beklentilere neden olabilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Kayıtsız bağlanma geliştiren bireyler ise kendisini olumlu başkalarını ise olumsuz olarak değerlendirmektedir. Bu bireyler başkalarına güvenmemeleri, onlarla duygularını paylaşmak istememesi, yakın ilişkilerden kaçınmalarına neden olmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Korkulu bağlananlar da hem kendisini hem de başkasını olumsuz değerlendirmektedir. Bunun sonucunda bireyler, kendilerini ve başkalarını sevgiye layık görmediklerinden, başkalarıyla iletişime girmekten kaçınırlar. Korkulu bağlananlar, ilişkilerden kaçınarak reddedilme korkularıyla mücadele etmektedir (Surcinelli, Rossi, Montebanocci ve Baldaro, 2010). Bu bilgiler ışığında korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma düzeyi yüksek olanların romantik ilişki yaşamaması beklenen bir sonuç

olacaktır. Romantik ilişki durumuna göre güvenli bağlanma düzeyinde farklılığın olmaması ise bir tercih olarak düşünülebilir.

Bu araştırmada romantik ilişkisi olanların ilişkide karar verme düzeyleri, romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksektir. Romantik ilişkiler bireyler için önemli yaşam deneyimlerinden birisidir. Bazı yaşam olayları, karar verme süreçlerini daha duyarlı hale getirir. Özellikle evlilik ve evlilik öncesi romantik ilişkiler, bu tür hassasiyetlerin gözlendiği kritik yaşam deneyimleridir. İlişkide karar verme, bireylerin içinde bulundukları romantik ilişkilerde, ilişkinin seyri ve devamı için alınması gereken kararları içerir. Cinsel ilişki, birlikte yaşama, evlilik ve hamilelik gibi ilişkinin niteliğini etkileyen önemli geçiş kararlarında bilinçli tercihte bulunmamanın, ilişkinin devamı için ciddi riskler taşıdığı bilinmektedir (Stanley, Rhoades ve Markman, 2006). İnsanın benlik bütünlüğü ve kişilik örüntüleriyle ilişkili olan benlik saygısı-öz saygı gibi olumlu değişkenlerin karar verme süreçleri üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca atılganlık, özgüven ve duygusal zekânın yanı sıra karar verme esnasındaki duygu durumunun da karar vermeyle bağlantılı olduğu belirlenmiştir (Deniz ve Avşaroğlu, 2014; Eraslan, 2015; Tathlıoğlu, 2014). Buna göre romantik ilişkisi olan bireylerin, ilişkisinde karar verme becerisinin farkında olduğundan, ilişkisini sürdürebildiği söylenebilir.

5.3. Öneriler

Yapılan araştırmada yer alan öneriler aşağıdaki gibidir.

- Yapılan araştırmada bireylerin kişilerarası-sosyal zekâ düzeyleri ve bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini yordama gücü incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal zekâ düzeyi ile bağlanma stillerinin, ilişkilerde karar verme becerilerini anlamlı biçimde yordadığı tespit edilmiştir. İlişkilerde karar verme becerilerine yönelik yapılan araştırmalar belirli örneklemelerle kısıtlıdır. Bu araştırmada 18 yaş ve üzerini ile çalışılmıştır. Örneklem Z kuşağı yaş aralığı şeklinde sınırlandırılarak yaş grubu daha belirli olan çalışmalar yapılabilir. İleride yapılacak araştırmalarla birlikte elde edilecek sonuçların, ilgili değişkenlerin yorumlanmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

- Araştırma sonucunda sosyal zekâ düzeyinin yüksek olması, ilişkilerde karar verme becerilerini anlamlı biçimde etkilemektedir. Bu nedenle bireylerin sosyal zekâ düzeylerini yükseltebilecek sosyal beceri eğitimleri ile karar verme becerilerini yükseltecek çalışmalar yürütülebilir.
- Sosyal zekâ ile bağlanma stilleri bireysel, ailesel ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Bu nedenle yürütülecek boylamsal araştırmalarla birlikte olumsuz bağlanma stiliyle büyüyen bireylerin sosyal zekâ düzeylerini geliştirici çalışmalar planlanabilir. Sosyal zekâ becerilerinin geliştirilmesi, kazanılmış güvenli bağlanma çalışmalarına ışık tutabilir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. D. S. (1982). Attachment: Retrospect and prospect. In C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *The place of attachment in human behavior* (pp. 3-30). Basic Books.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709–716. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.709>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum. <https://doi.org/10.4324/9780203758045>
- Akkuzu, H. (2019). *Üniversite öğrencilerinde sosyal zekâ ve sosyal sorun çözme becerisinin somatizasyon ve sağlık anksiyetesi üzerindeki etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 564792).
- Albrecht, K. (2006). *Social intelligence: The new science of success*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Alver, B. (2004). Psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin empatik beceri ve karar verme stratejilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 185-205. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/217008>
- Ammaniti, M., Van IJzendoorn, M. H., Speranza, A. M., & Tambelli, R. (2000). Internal working models of attachment during late childhood and early adolescence: An exploration of stability and change. *Attachment & Human Development*, 2(3), 328-345. <https://doi.org/10.1080/14616730010001587>
- Atlı, Y. (2022). *Kaygı düzeyleri ile bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayın No. 783866) [Yüksek lisans tezi]. Gedik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Atsan, N. (2017). Karar vermede çatışma kuramı ve özsaygı ilişkisine yönelik kültürel bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 63-73. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1001642>
- Avşaroğlu, S., & Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 85-100. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1723843>
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baron, C. S., Ring, H. A., Wheelwright, S., Bullmore, E. T., Brammer, M. J., Simmons, A., & Williams, S. C. R. (1999). Social intelligence in the normal and autistic brain: An fMRI study. *European Journal of Neuroscience*, 11(6), 1891-1898. DOI:10.1046/j.1460-9568.1999.00621.x
- Baron, J. (1994). Too bad it isn't true. *Medical Decision Making*, 14(2), 105-206
- Baron, J., Granato, L., Spranca, M., & Teubal, E. (1993). Decision-making biases in children and early adolescents: Exploratory studies. *Merrill-Palmer Quarterly*, 39, 22-46. <https://www.sas.upenn.edu/~baron/papers/kdm.pdf>
- Baron, J. (2000). *Thinking and deciding*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–241. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Bellanca, J. (1997). *Active Learning Handbook for Multiple Intelligence Classrooms*. USA: IRI/Skylight Training and Publishing Inc.
- Bilge, Y. (2019). Üniversite öğrencilerinde ruh sağlığı belirleyicisi olarak bağlanma stillerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 1-18. <https://doi.org/10.33692/avrsyad.543621>
- Bolat, N. (2014). Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinlikleri ile bağlanma stilleri ve cinsiyet rolü yönelimleri arasındaki ilişki [Yüksek lisans tezi]. *Karadeniz*

Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
(Yayın No. 381085)

- Bowlby, J. (1952). *Maternal care and mental health*. Geneva: World Health Organization.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation, anxiety and anger* (Vol. 2). New York: Basic.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma* (T. V. Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bozkurt, A. (2021). *Hemşirelerde sosyal zekâ ve psikolojik dayanıklılık düzeyinin karşılaştırılması ve farklı değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayın No. 673981) [Yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bulut, G. (2021). *Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık ile sosyal zekâ seviyesi ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 690630)
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (İ. D. Erguvan Sarioğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Byrnes, J. P. (1998). *The nature and development of decision-making: A self-regulation model*. USA: Earlbaum Manwah, NJ. Psychology Press.
- Byrnes, J. P. (2005). Self-regulated decision-making in children and adolescents. In J. E. Jacobs & P. A. Klaczynski (Eds.), *The development of judgment and decision-making in children and adolescents* (pp. 5-38). Lawrence Erlbaum.
- Cambaz, M. (2019). *Genç yetişkinlerdeki kişilik tipleri ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 606142)

- Cantor, N., & Kihlstrom, J. F. (1989). Social intelligence and cognitive assessments of personality. In R. S. Wyer, Jr. & T. K. Srull (Eds.), *Social intelligence and cognitive assessments of personality* (pp. 1–59). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Collins, N. L., Guichard, A. C., Ford, M. B., & Feeney, B. C. (2006). Responding to need in intimate relationships: Normative processes and individual differences. In M. Mikulincer & G. S. Goodman (Eds.), *Dynamics of romantic love: Attachment, caregiving, and sex* (pp. 149–189). New York: Guilford Press.
- Çavuş, M. F., Pekkan, N. Ü., & Develi, A. (2019). Örgütsel sosyalleşmeye yeni bir öncül: Sosyal zekâ. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, (36), 259–272. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/767002>
- Çetin, N., Güngör Aytar, A., Pak, M. D., & Artık, A. (2016). Ergenlerde anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 79–95. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/515085>
- Çürükvelioğlu Köksal, E. (2019). A model towards commitment: The role of irrational relationship beliefs, knowledge of warning signs, relationship confidence and satisfaction [Doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 575620)
- Delič, L., Novak, P., Kovačič, J., & Avsec, A. (2011). Self-reported emotional and social intelligence and empathy as distinctive predictors of narcissism. *Psihologijske Teme*, 20(3), 477–488. https://www.researchgate.net/publication/233991135_Self-reported_Emotional_and_Social_Intelligence_and_Empathy_as_Distinctive_Predictors_of_Narcissism
- Demir, G., & Kartal, M. (2020). *Güncel çok kriterli karar verme teknikleri*. İstanbul: Akademisyen Kitabevi.
- Deniz, E. (2011). Karar verme stilleri ve beş faktör kişilik özelliklerinin bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 97–113. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/114927>
- Deniz, M., & Avşaroğlu, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yeteneklerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini açıklama düzeyinin incelenmesi. *EÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 121–138. <https://doi.org/10.17556/jef.95251>

- Dennis, J. P., & Vander Wal, J. S. (2010). The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity. *Cognitive Therapy and Research*, 34(3), 241–253. <https://doi.org/10.1007/s10608-009-9276-4>.
- Doğan, T., & Çetin, B. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Zekâ Düzeylerinin Depresyon ve Bazı Değişkenle İlişkisinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1–19. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/ijhs/article/download/472/318>
- Duran, Ş., & Hamamcı, Z. (2010). Evlilik öncesi ilişki geliştirme programının romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve çatışma iletişim tarzları üzerine etkisinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 87–100. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21111/227374>
- Dülger, Ö. (2008). *Ergenlerin algıladıkları sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayın No. 231858) [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Eraslan, M. (2015). Üniversite spor bölümü öğrencilerinin atılganlık ve karar verme stillerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 214–223. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefad/issue/3816/51245>
- Ergün, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anne-babalarıyla bağlanma boyutlarının, romantik ilişkilerdeki bağlanma boyutlarını yordama gücünün incelenmesi* (Yayın No. 605737) [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ermiş, B. S. (2019). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri, aile yaşam doyumları ve duygusal özerklik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 586511)
- Eroğlu-Akın, R. S. (2011). *Ergenlerde bağlanma stilleri, internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 288419)

- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2011(3), 60–74. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijoess/issue/8539/105979>
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships*, 9(1), 39–55. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00003>
- Fernandes, C., Monteiro, L., Santos, A. J., Fernandes, M., Antunes, M., Vaughn, B. E., & Verissimo, M. (2020). Early father–child and mother–child attachment relationships: contributions to preschoolers’ social competence. *Attachment & Human Development*, 22(6), 687–704. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1692045>
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. California: Stanford University Press.
- Finucane, M. L., Mertz, C. K., Slovic, P., & Schmidt, E. S. (2005). Task complexity and older adults decision-making. *Journal of Psychology and Aging*, 71–84. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.20.1.71>
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4, 132–154. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>
- Fujimori, A., Hayashi, H., Fujiwara, Y., & Matsusaka, T. (2017). Influences of attachment style, family functions, and gender differences on loneliness in Japanese University Students. *Psychology*, 8, 654–662. doi: 10.4236/psych.2017.84042
- Ganaie, M. Y., & Mudasir, H. (2015). A study of social intelligence & academic achievement of college students of district Srinagar, J&K, India. *Journal of American Science*, 11(3), 23–27. https://www.researchgate.net/publication/312596614_A_Study_of_Social_Intelligence_Academic_Achievement_of_College_Students_of_District_Srinagar_JK_India
- Gelatt, H. B. (1962). Decision-making: A conceptual frame of reference for counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 9(3), 240–245. <https://doi.org/10.1037/h0046720>

- Gelatt, H. B. (1989). Positive uncertainty: A new decision-making framework for counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 36(2), 252. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.36.2.252>
- Giuseppe, C., Paola M., Maria V. Z., Alessio G., Giulia C., Ugo P., & Monica P. (2018). Coping, attachment, and resilience: Role of alexithymia mediterranean. *Journal of Clinical Psychology MJCP*, 6(1). <https://cab.unime.it/journals/index.php/MJCP/article/view/1773>
- Goleman, D. (1999). *İş başında duygusal zekâ*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2006). The socially intelligent. *Educational Leadership*, 64(1), 76–81. https://cursa.ihmc.us/rid=1206976604036_700045218_1664/Goleman-%20Socially%20Intelligent%20Leader.pdf
- Goleman, D., & Boyatzis, R. (2008). Social intelligence and the biology of leadership. *Harvard Business Review*, 86(9), 74–81. <https://hbr.org/2008/09/social-intelligence-and-the-biology-of-leadership>
- Görgü, E. (2018). Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 186–209. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/36350/364644>
- Graham, T. F., & Crow, L. D. (1973). Human development and adjustment. LA: Little Field, Adams and Co.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In K. Bartholomew and D. Perlman (Eds.), *Attachment processes in adulthood: Advances in personal relationships* (Vol. 5, pp. 17–52). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Güçray, S. S. (1998). Bazı kişisel değişkenler, algılanan sosyal destek ve atılğanlığın karar verme sitilleri ile ilişkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 7–16. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200016>
- Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 106–121. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4364/59692>

- Güldür, M. (2020). *Romantik kıskançlık ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerde ilişkisi*. [Yüksek lisans tezi]. Biruni Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 625126)
- Günaydın, Ş. (2017). *Bir dönem boyunca verilen pozitif psikoloji dersinin öğrencilerin duygusal zekâ ve sosyal zekalarına olan etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 485509)
- Gündoğan, H. R. (2022). *Beş faktör kişilik özellikleri ve yönetici sessizliği arasındaki ilişkide karar verme stillerinin aracılık etkisi: Güneydoğu Anadolu Bölgesinde hizmet sunan 3, 4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma* [Doktora tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 774453)
- Güzeller, A. G. (2021). *Üniversite öğrencilerinde ruminasyon, eşli ruminasyon ve duygu düzenleme becerilerinin ilişkide karar verme becerileri ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 677746)
- Hançer, M., & Tanrısevdi, A. (2003). Sosyal zekâ kavramının bir boyutu olarak empati ve performans üzerine bir inceleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), 211-225. https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?lng=1&search=&articlelng=&fieldnu=0&sortnu=0&sortdir=0&access=catalog&pdf=0001046&journalbg=*-&max=20&skip=0
- Hardy, N. R., Vennum, A., Johnson, M. D., Anderson, J. R., Luu, S., & Liu, W. (2015). Associations between attention to warning signs, marital confidence, and interactional problem solving among emerging adult couples in Mainland China. *Emerging Adulthood*, 3(3), 194-203. <https://doi.org/10.1177/2167696814551385>
- Harlow, H. F. (1958). The nature of love. *American Psychologist*, 13, 673-685. <https://doi.org/10.1037/h0047884>
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>

- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1
- İlhan, M., & Çetin, B. (2014). Sosyal ve kültürel zekâ arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3(2), 4-15. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turje/issue/17344/181078>
- Janis, I. L., & Mann, L. (1977). *A psychological analysis of conflict choice and commitment*. New York: Free Press.
- Joshanloo, M. (2018). Fear and fragility of happiness as mediators of the relationship between insecure attachment and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 123(1), 115-118. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.11.016>
- Kahneman, D., & Frederick, S. (2005). *A model of heuristic judgment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Karakaş, F. (2020). Lise öğrencilerinde mükemmeliyetçilik, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yayın No. 381085) [Yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Karamanlioğlu, A. U., & Basım, N. (2022). Sosyal zekânın karar verme stiline olan etkisinde bilişsel esnekliğin düzenleyici rolü. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13, 148-164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumusmaviatlas/issue/80679/1339802>
- Kaukainen, A., Björkqvist, K., & Osterman, K. (1999). The Relationship between social intelligence, empathy, and three types of aggression. *Aggressive Behaviour*, 25, 81-89. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1098-2337\(1999\)25:2<81:AID-AB1>3.0.CO;2-M](https://doi.org/10.1002/(SICI)1098-2337(1999)25:2<81:AID-AB1>3.0.CO;2-M)
- Kaya, Ö. S. (2020). Romantik ilişkilerde sorun çözme becerileriyle ilişkili faktörler: yaşam doyumu ve diğer kâmlığın yordayıcı etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(1), 33-56. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1185818>
- Kelly, A. C., & Dupasquier, J. (2016). Social safeness mediates the relationship between recalled parental warmth and the capacity for self-compassion and receiving

- compassion. *Personality and Individual Differences*, 89, 157–161.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.10.017>
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S., & Üstündağ, M. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115119>
- Kesici, Ş. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejilerinin psikolojik ihtiyaç örüntüleri ve özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 113792)
- Keskin, G., & Çam, O. (2007). Bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 145-158.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/egehemsire/issue/49599/635613>
- Kılıç, G. (2010). Lise öğrenimi görmekte olan ergenlerin atılganlık düzeylerinin ebeveynlerine bağlanma örüntülerine ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi: Darıca ilçesi örneği [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 250436)
- King, L. A. (2011). *The science of psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Knox, J. (1999). The relevance of attachment theory to a contemporary Jungian view of internal world: internal working models, implicit memory and internal objects. *Journal of Analytical Psychology*, 44, 511-530. <https://doi.org/10.1111/1465-5922.00117>
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child Development*, 59, 135-146.
<https://doi.org/10.2307/1130395>
- Kobak, R. R., & Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(6), 861-869.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.6.861>
- Koser, İ. E., & Barut, Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve bağlanma stilleri ilişkisi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(23), 1765-1789. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/opus/issue/50926/622867>

- Kozmitzki, C., & John, O. P. (1993). The implicit use of explicit conceptions of social intelligence. *Personality and Individual Differences*, 15, 11-23. https://www.academia.edu/47864841/The_implicit_use_of_explicit_conceptions_of_social_intelligence
- Kömeçoğlu, F. (2022). *Sosyal zekâ ve sosyal girişimcilik ilişkisi: Kastamonu ili örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 723178)
- Kul, A. C. (2020). *İstanbul ilinde sağlık sektörü çalışanlarının demografik özelliklerinin sosyal zekâ üzerindeki etkisinin irdelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 616624)
- Kutlu, B. (2009). *Beden imajının gelişimi ve sağlıklı beden ağırlığının korunmasında yemeyle ilgili tutumlar, temel inançlar ve ebeveyne bağlanmanın rolü* [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 241322)
- Kuzgun, Y. (1992). *Karar stratejileri ölçeği: Geliştirilmesi ve standardizasyonu*. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Laible, D. (2004). Mother-child discourse in two contexts: links with child temperament, attachment security, and socioemotional competence. *Developmental Psychology*, 40(6), 979-992. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.6.979>
- Landy, S. (2009). *Pathways to competence: encouraging healthy social and emotional development in young children*. Baltimore: Brooks Publishing.
- Lathesh, K. R., & Avadhani, V. D. (2018). A study on social intelligence and its impact on employee performance of insurance sectors in Mysuru city. *International Journal of Mechanical Engineering and Technology*, 9(1), 530-537. https://iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJMET/VOLUME_9_ISSUE_1/IJMET_09_01_057.pdf

- Leondari, A., & Kiosseoglou, G. (2000). The relationship of parental attachment and psychological separation to the psychological functioning of young adults. *Journal of Social Psychology*, 140, 451-466. <https://doi.org/10.1080/00224540009600484>
- Liberty, S., & Kida, M. (2017). The effect of emotional intelligence on employees' performance. *Review of Public Administration and Management*, 6(12), 22-32. https://www.researchgate.net/publication/335161422_THE_EFFECT_OF_EMOTIONAL_INTELLIGENCE_ON_EMPLOYEES_PERFORMANCE
- Majidova, F., & İpek, M. (2020). Bağlanma stili ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(1), 57-78. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asder/issue/52100/680521>
- Mann, L., Beswick, G., Allouache, P., & Ivey, M. (1989). Decision workshops for the improvement of decision-making skills and confidence. *Journal of Counseling and Development*, 67(8), 478-481. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1989.tb02122.x>
- Mann, L., Burnett, P., Radford, M., & Ford, S. (1997). The Melbourne decision making questionnaire: An instrument for measuring patterns for coping with decisional conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*, 10(1), 1-19. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0771\(199703\)10:1<1:AID-BDM242>3.0.CO;2-X](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0771(199703)10:1<1:AID-BDM242>3.0.CO;2-X)
- Marlowe, H. A. (1986). Social Intelligence: Evidence for Multidimensionality and Construct Independence. *Journal of Educational Psychology*, 78(1), 52-58. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.78.1.52>
- Masterson, J. F. (2013). *Bağlanma kuramı ve nörobiyolojik kendilik gelişimi açısından kişilik bozuklukları* (H. Şentürk, Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Matsuoka, N., Uji, M., Hiramura, H., Chen, Z., Shikai, N., Kishida, Y., & Kitamura, T. (2006). Adolescents' attachment style and early experiences: A gender Difference. *Archives of Women's Mental Health*, 9, 23-29. <https://doi.org/10.1007/s00737-005-0105-9>
- Mau, W. C. (2000). Cultural differences in career decision-making styles and self-efficacy. *Journal of Vocational Behavior*, 7, 365-378. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1999.1745>

- Mavi, S. (2022). *Sosyal zekanın yaşam becerisine etkisi: Kadın ve erkek futbolcular örneği* [Yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 765121)
- Miller, S., Hickson, D. J., & Wilson, D. (2002). Decision-making in organizations. In G. Salaman (Ed.), *Decision-making for Business* (pp. 74-92). London: Sage Publications.
- Morgan, G. (1993). *İşte yaşamda stresle başa çıkmanın yolları* (Ş. Çağla). İstanbul: Ruh Bilim Yayınları.
- Moss, F. A., & Hunt, T. (1927). Are you socially intelligent? *Scientific American*, 137, 108-110.
- Muris, P., & Maas, A. (2004). Strengths and difficulties as correlates of attachment style in institutionalized and non-institutionalized children with below-average intellectual abilities. *Child Psychiatry and Human Development*, 34, 317-328. <https://doi.org/10.1023/B:CHUD.0000020682.55697.4f>
- Najafizadeh, A., Samaeelvand, N., Yousefi, H., Parhizgari, M., & Keiaei, M. (2015). A comparison between the attachment styles and mate-selection criteria in urban and rural girls. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 47, 1-9. <https://doi.org/10.18052/www.scipress.com/ILSHS.47.1>
- Neff, K. (2021). *Öz-şefkat: Kendine nazik olmanın kanıtlanmış gücü*. (1. Baskı). (Güldemler, E., Çev.). İstanbul: Diyojen Yayınları.
- Onay, S. (2023). *Yetişkin bireylerdeki evlilik kaygısı ve ilişkideki karar verme becerilerinin bağlanma stilleri ile ilişkisi* (Yayın No. 820777) [Yüksek lisans tezi]. Okan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Owen, J., Rhoades, G. K., & Stanley, S. M. (2013). Sliding versus deciding in relationships: Associations with relationship quality, commitment, and infidelity. *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 12(2), 135-149. <https://doi.org/10.1080/15332691.2013.779097>
- Örenay, S. (2021). *14-17 yaş ergenlerin bağlanma stilleri ile anksiyete duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 696604)

- Özgür, H. (2014). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve flört davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Mardin örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 370853)
- Özkan, M. S., Gündoğan, S., & Eldeleklioğlu, J. (2019). Lise öğrencilerinin risk alma davranışlarının karar verme becerileri ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(3). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/44358/466334>
- Özsaydı, Ş. (2020). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sosyal zekâları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Spor Bilimleri Enstitüsü, Konya. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 649909)
- Palmer, C. A., & Gentzler, A. L. (2018). Adults' self-reported attachment influences their savoring ability. *The Journal of Positive Psychology*, 13(3), 290-300. <https://doi.org/10.1080/17439760.2017.1279206>
- Park, H. I., & Lee, K. (2016). The effects of social intelligence and burnout on turnover intention in nurses: An exploratory study. *Journal of Digital Convergence*, 14, 325-336. <https://doi.org/10.14400/JDC.2016.14.4.325>
- Payne, J. W., Bettman, J. R., & Johnson, E. J. (1993). *The adaptive decision maker*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pietromonaco, P. R., & Barrett, L. F. (2000). The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to others? *Review of General Psychology*, 4, 155-175. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.155>
- Powers, S. I., Pietromonaco, P. R., Gunlicks, M., & Sayer, A. (2006). Dating couples' attachment styles and patterns of cortisol reactivity and recovery in response to a relationship conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(4), 613. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.4.613>
- Priem, J. S., Bailey, L. C., & Steuber Fazio, K. (2015). Sliding versus deciding: A theme analysis of deciding conversations of non-engaged cohabiting couples. *Communication Quarterly*, 63(5), 533-549. <https://doi.org/10.1080/01463373.2015.1078388>
- Sacco, D. F., Merold, S. J., Lui, J. H. L., Lustgraaf, C. J. N., & Barry, C. T. (2016). Social and emotional intelligence moderate the relationship between psychopathy traits and

- social perception. *Personality and Individual Differences*, 95, 95-104. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.02.031>
- Saxena, S., & Jain, K. R. (2013). Social intelligence of undergraduate students in relation to their gender and subject stream. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 1(1), 1-4. <https://doi.org/10.9790/7388-0110104>
- Schachner, D. A., Shaver, P. R., & Gillath, O. (2008). Attachment style and long-term singlehood. *Personal Relationships*, 15, 479–491. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2008.00211.x>
- Schultz, D. P., & Schultz, S. E. (2011). *A history of modern psychology*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831. <https://doi.org/10.1177/0013164495055005017>
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., Harma, M., Salman, S., Hazan, C., Doğruyol, B., & Öztürk, A. (2010). Self-reported romantic attachment style predicts everyday maternal caregiving behavior at home. *Journal of Research in Personality*, 44, 544-549. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2010.05.007>
- Silvera, D. H., Martinussen, M., & Dahl, T. I. (2001). The Tromsø social intelligence scale, a self-report measure of social intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42, 313-319. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00242>
- Stanley, S. M., Rhoades, G. K., & Markman, H. J. (2006). Sliding versus deciding: Inertia and the premarital cohabitation effect. *Family Relations*, 55, 499-509. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2006.00418.x>
- Steiner, H. (2007). *Okul-öncesi çocuklarının terapistisi* (Ş. Çakmak Yeşilmen, Çev.). İstanbul: Prestij Yayınları.
- Sternberg, R. J., Sternberg, K., & Mio, J. (2012). *Cognitive psychology*. Belmont: Wadsworth.
- Sugishita, K., & Kitagawa, M. (2019). Promoting mother-to-baby attachment to prevent postpartum depression: An intervention study. *Women Health Open Journal*, 4(1), 15-20. <https://doi.org/10.17140/WHOJ-4-128>

- Sumbaş, E., & Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinin anne babaya bağlılıklarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 288-310. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egeefd/issue/28714/288919>
- Surcinelli, P., Rossi, N., Montebanocci, O., & Baldaro, B. (2010). Adult attachment styles and psychological disease: Examining the mediating role of personality traits. *Journal of Psychology*, 144(6), 523-534. <https://doi.org/10.1080/00223980.2010.508082>.
- Suri, S., Garg, S., & Tholia, G. (2019). Attachment style, perceived social support and loneliness among college students. *International Journal of Innovative Studies in Sociology and Humanities*, 4(5), 135-142. <https://ijissh.org/storage/Volume4/Issue5/IJISSH-040517.pdf>
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106. http://www.nebisumer.com/wp-content/uploads/2016/01/Sumer-Gungor_baglanma_TPD1999_14_71-106.pdf
- Şenkal, F. (2019). *Çalışanların sosyal zekâ seviyelerinin çatışma yönetimi tarzları üzerine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 573962)
- Tani, F., Castagna, V., & Ponti, L. (2018). Women who had positive relationships with their own mothers reported good attachments to their first child before and after birth. *Acta Paediatrica*, 107(4), 633-637. <https://doi.org/10.1111/apa.14162>
- Tasleema, A. N., & Ganai, M. Y. (2015). Social intelligence and academic achievement of college students: A study of district Srinagar. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 20(2), 74-76. <https://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol20-issue2/Version-2/N020227476.pdf>
- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 150-170. <https://doi.org/10.16992/ASOS.46>
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its use. *Harpers Magazine*, 140, 227-235.
- Thorndike, E. L. (1937). An evaluation of the attempts to measure social intelligence. *Psychological Bulletin*, 34, 275-285. <https://doi.org/10.1037/h0053850>

- Tosun, C., & Altun, F. (2017). İlişkide karar verme ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Journal of History, Culture & Art Research/Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(3). <https://doi.org/10.7596/taksad.v6i3.942>
- Tosun, C., Yazıcı, H., & Altun, F. (2017). İlişkide karar verme ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(3), 650-668. <https://doi.org/10.7596/taksad.v6i3.942>
- Tosun, O., & Taşkıran, E. (2017). Çatışma yönetimi tarzları tercihinde beş faktör kişilik özellikleri. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 287-307. <https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/sobedergi/file/19%20Son/19.pdf>
- Tüzemen, A., & Özdağoğlu, A. (2007). Doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterlerin analitik hiyerarşi süreci yöntemi ile belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 215-232. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/30139>
- Unger, J. A. M., & De Luca, R. V. (2014). The relationship between childhood physical abuse and adult attachment styles. *Journal of Family Violence*, 29(3), 223-234. <https://doi.org/10.1007/s10896-014-9588-3>
- Ülker, Ç. (2016). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal zekâ ve iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayın No. 430617) [Yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ülök, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ile depresyon ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 701168)
- Üsküp-Koca, B. (2017). *Üniversite öğrencilerinde evlilik tutumu ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 485519)
- Vennum, A., & Fincham, F. D. (2011). Assessing decision making in young adult romantic relationships. *Psychological Assessment*, 23(3), 739. <https://doi.org/10.1037/a0023287>

- Vernon, P. E. (1933). Some characteristics of the good judge of personality. *Journal of Social Psychology*, 4, 42-57. <https://doi.org/10.1080/00224545.1933.9921556>
- Walker, R. E., & Foley, J. M. (1973). Social intelligence: Its history and measurement. *Psychological Reports*, 33(3), 839-864. <https://doi.org/10.2466/pr0.1973.33.3.839>
- Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albershein, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. *Child Development*, 71(3), 684-689. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00176>
- Weiss, R. S. (1991). The attachment bond in childhood and adulthood. In C. M. Parkes, J. Stevenson-Hinde, & P. Marris (Eds.), *Attachment across the life cycle* (pp. 66–76). Oxfordshire: Routledge.
- Wells, G. B., & Hansen, N. D. (2003). Lesbian shame: Its relationship to identity integration and attachment. *Journal of Homosexuality*, 45(1), 93-110. https://doi.org/10.1300/J082v45n01_05
- Werner, H., Zahn, S., Titze, K., Walitza, S., & Zulauf-Logoz, M. (2015). Concordance of attachment representations in preschool siblings assessed by the attachment story completion task. *Journal of Child and Family Studies*, 24(3), 576-590. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9869-0>
- Yáñez-Yaben, S. (2010). Attachment style and adjustment to divorce. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(1), 210-219. <https://doi.org/10.1017/S1138741600003796>
- Yavuz, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinin ilişki doyumu ve bağlanma stilleri arasındaki bağlantı* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 513442)
- Yermentaeyeva, A., Aurenova, M. D., Uaidullakzy, E., Ayapbergenova, A., & Muldabekova, K. (2014). Social intelligence as a condition for the development of communicative competence of the future teachers. *Social and Behavioral Sciences*, 116, 4758-4763. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1021>

- Yıldırım, Z. (2017). *Sosyal zekânın problem çözme becerisine etkisi: Ankara ilinde görev yapan siyasetçiler üzerinde bir uygulama* [Yüksek lisans tezi]. Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 504158)
- Yıldız, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin evlilik beklentisi ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (Yayın No. 655760)
- Yılmazçetin, Ş. (2021). *Sosyal zekâ ve kültürel zekâ ile girişimcilik eğilimi etkileşimi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* [Doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Ulusal Tez Merkezi (Yayın No. 671274)
- Yoshida, E. M. (2013). Understanding how deciding and relationship confidence predict relationship satisfaction (Master thesis). Claremont McKenna College, California. https://scholarship.claremont.edu/cmc_theses/685
- Yüksel, M. Y., Tunçer, B., & Barış, Ş. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal zekanın yordayıcısı olarak affedicilik ve benlik saygısı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 743-751. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/54825/621422>

EKLER

EK 1: Demografik Form

1- Cinsiyet:

() Kadın () Erkek

2- Yaş:

3- İlişki Durumunuz:

() Romantik İlişkim Var

() Romantik İlişkim Yok

EK 2: Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği

1: Hiç uygun değil – 5 Tamamen Uygun şeklinde kodlanmıştır. Size uygun olan seçeneği işaretleyiniz

	1	2	3	4	5
Başkalarının eylemlerini öngörebilirim.					
Sıklıkla, insanların kararlarını kavramak güç gelir.					
Eylemlerimin başkaları üzerindeki etkisini öngörürüm.					
Yabancıların bulunduğu ortamlarda genelde huzursuzluk duyarım.					
İnsanların davranışları beni sıkça şaşırtır.					
Başkalarının hislerini kavrayabilirim.					
Sosyal çevrelere rahatça uyum sağlarım.					
Açıklamak için şans bulamadan insanlar benden hoşnutsuz olabilir.					
İnsanların ne istediklerini anlama konusunda yetenekliyimdir.					
Yeni insanlarla tanışma ve yeni ortamlara giriş konusunda becerikliyimdir.					
Düşüncelerimi ifade ettiğimde, insanlar genellikle rahatsız olur veya sinirlenir.					
Diğer insanlarla anlaşmakta bazen zorlanırım.					
İnsan davranışlarını genellikle tahmin edilemez bulurum.					
İnsanların niyetlerini, onlar açıklama yapmadan anlayabilirim.					
Başkalarını tanımak için geniş bir zaman dilimine ihtiyacım olur.					
Bazen farkında olmadan insanları üzebilirim.					
İnsanların tepkilerini genellikle doğru tahmin ederim.					
Yeni tanıdığım kişilerle sağlam ilişkiler kurabilirim.					
İnsanların yüz ifadeleri ve beden dili aracılığıyla gerçek niyetlerini anlarım.					
Sohbet edilecek konuları bulmakta genellikle zorlanırım.					
İnsanların reaksiyonları çoğu zaman beni şaşırtır					
Başkalarının eylemlerini öngörebilirim.					

EK 3: İlişkide Karar Verme Ölçeği

1: Hiç uygun değil – 5 Tamamen Uygun şeklinde kodlanmıştır. Size uygun olan seçeneği işaretleyiniz

	1	2	3	4	5
Partnerimle yaşadığım anlaşmazlıkları çözme konusunda kendime güvenirim.					
Sağlıklı ve mutlu bir aşk hayatına sahip olacağım konusunda iyimserim.					
Uzun vadeli ve kararlı bir ilişki kurabileceğime dair kendime tam bir güvenim var.					
Kalıcı ve tatmin edici bir romantik ilişkiyi idame ettirebilecek yetkinliklere sahip olduğumu düşünüyorum.					
Bir ilişkinin kötüye gitmekte olduğunun işaretlerini erken aşamada algılayabilirim.					
İlişkimde önemli bir karar almadan önce, bu kararın getireceği olumlu ve olumsuz yönleri dikkatlice değerlendiririm.					
Romantik ilişkilerimde atacağım adımlar hakkında bilinçli ve düşünülmüş kararlar almanın kritik olduğuna inanırım.					
Bir ilişkide sorunlarla karşılaştığımda nasıl hareket edeceğimi biliyorum.					
Romantik ilişkilerde uyarı işaretlerini hızla fark edebilirim ve bunlara tepki veririm.					

EK 4: İlişki Ölçekleri Anketi

1: Beni hiç tanımlamıyor– 7 Tamamen beni tanımlıyor şeklinde kodlanmıştır. Size uygun olan seçeneği işaretleyiniz

	1	2	3	4	5	6	7
1. Diğer insanlara güven konusunda tereddüt ederim.							
2. Bağımsızlık duygusu benim için hayati bir öneme sahiptir.							
3. Duygusal bağlar kurma konusunda genellikle başarılıyım.							
4. Yakın ilişkilerde zarar görme ihtimali beni endişelendirir.							
5. Duygusal bağlarım olmaksızın kendimi daha huzurlu hissedirim.							
6. Derin duygusal bağlar kurmayı arzularım.							
7. Yalnızlık beni ürkütüyor.							
8. Diğer insanlara güvenmekte ve onlarla bağ kurmakta zorlanmam.							
9. İnsanlara tam güvenmek benim için meydan okumadır.							
10. Diğer insanların bana güvenmesi ve destek olması konusunda kendimi rahat hissedirim.							
11. İnsanların bana verdiği değer, benim onlara verdiğim kadar olmadığını düşünmek beni kaygılandırır.							
12. Kendi başıma yetebilme hissi benim için değerlidir.							
13. İnsanların bana çok fazla bağlanmamasını yeğlerim.							
Yakın ilişkiler bazen beni tedirgin eder.							
14. İnsanların bana yeterince yakın olmak istemediklerini hissedirim.							
15. İnsanlara bağlanmaktan kaçınmayı tercih ederim.							
16. Reddedilme korkusu beni sık sık rahatsız eder.							
17. Duygusal birlikteliği çok istemem, karşı tarafı zaman zaman korkutabilir.							
18. Bağımsızlığımı korumak benim için önemlidir.							
19. Birinin bana çok yaklaşması beni huzursuz edebilir.							
20. Romantik partnerimin beni terk etmesinden endişe duyarım.							

	1	2	3	4	5	6	7
21. İnsanların bana bağlanmamasını tercih ederim.							
22. Terk edilme düşüncesi beni korkutur.							
23. Yakın ilişkiler genellikle beni rahatsız eder.							
24. İnsanların bana yeterince yakın olmak istemediklerini düşünürüm.							
25. İnsanlara bağlanmaktan genellikle kaçınırım.							
26. İhtiyacım olduğunda insanların yanımda olacağını bilmek beni rahatlatır.							
27. İnsanların beni kabullenmeyecekleri düşüncesi beni endişelendirir.							
28. Romantik ilişkilerimde, partnerlerim genellikle benden daha fazla yakınlık ister.							
29. İnsanlarla yakınlaşmayı genel olarak kolay bulurum.							
30. Diğer insanlara güven konusunda tereddüt ederim.							